

NYTT OM

FRA NAVFs SEKRETARIAT
FOR KVINNEFORSKNING

NR. 1 MARS 1979

KVINNEFORSKNING

Nytt om kvinneforskning kommer med 4-5 nr. i året. Bidrag og kommentarer sendes til NAVFs sekretariat for kvinneforskning, Munthesgt. 29 - Oslo 2. Telefon (02) 56 52 90

NAVFs Sekretariat for kvinneforskning
Munthesgt. 29, Oslo 2
Tlf. (02) 56 52 90

Sekretariatets styre

førsteamanuensis Helga Hernes, leder
professor Harriet Holter
førsteamanuensis Tove Stang Dahl
professor Willy Martinussen
konsulent Anne Kari Lande Hasle
stortingsrepresentant Astrid Gjertsen
stortingsrepresentant Oddrun Pettersen
førsteamanuensis Ida Blom, observatør fra
Rådet for humanistisk forskning, NAVF

Varamedlemmer:

1. amanuensis Ingrid Eide
2. universitetsstipendiat Hanne Haavind
3. byråsjef Audun Edwardsen

Sekretariatets daglige ledelse

cand.polit. Nina Gornitzka
ktr.fullm. Karin Hagen Eide

"Nytt om kvinneforskning"

Redaktør: Nina Gornitzka
Omslag: Kari Rolfsen

OM SEKRETARIATETS ARBEID I 1979

Nytt om kvinneforskning tar spranget over i ny årgang i et opplag på 900 og breddfullt av spalteplass for alle som har definert 1979 som et aktivt kvinneforskningsår.

Det er nå engang slik at overgangen til et nytt år ofte frister til å riste litt på gamle vaner. Kanskje prøver en til og med å kaste ut helt nye tanker. For Nytt om kvinneforsknings del er det foreløpig bare utseendet som avviker fra i fjor - og det også bare ganske "overflatisk". Innholdsmessig vil bladet følge mønstret fra forrige årgang - i alle fall foreløpig. Dette betyr selvsagt ikke at ikke alle gode forslag til fornyelse mottas med takk.

Nytt om kvinneforskning er enda for ungt av år til å ha noen bemerkelsesverdig historie å legge på bordet. Det samme gjelder selvsagt for sekretariatet, som har ett og trekvartårs daglig arbeid å se tilbake på. Denne tida har stort sett gått med til å bygge ut og konsolidere det nettverk av kvinneforskere som allerede var i emning og til å planlegge et forsknings samarbeid som er ment å omfatte det meste av den kvinneforskning som er i gang, og som tilsammen vil kunne gi en ganske omfattende beskrivelse og analyse av kvinners levekår i dagens Norge. I de tre åra som ligger foran oss, er det forskning og formidling som står som stikkord. I tillegg kommer finansiering, dvs. arbeidet med å bidra til å sikre at en økende andel av de forskningsmidler som brukes til samfunnsvitenskapelig forskning kommer kvinneforskere til gode.

Det er vel riktig å si at kvinneforskere i dag ser på spørsmålet om forskning og formidling/tilbakeføring av forskningsresultater som to sider av samme sak. På et to-dagers planleggingsmøte som sekretariatet holdt på Trollvasshytta utenfor Oslo 19. og 20. februar i år, var det nettopp en slik tankegang som styrte diskusjonene. Omkring 60 personer deltok på møtet, som hadde som

formål å la kvinneforskere som arbeider med problemstillinger knyttet til kvinners levekår komme sammen for å videreutvikle forskningssamarbeidet på dette området. Seminaret var ikke lagt opp som et temaseminar i vanlig forstand, men snarere som et arbeidsmøte, der en forventet aktiv innsats fra hver enkelt. Opplegget for møtet var derfor forholdsvis åpent, med mye tid avsatt til gruppearbeid og uformelle samtaler. Noen representanter fra sentrale forskningsmiljøer var bedt om å holde korte panelinnlegg som innledning til plenumsdiskusjoner og gruppemøter. Utgangspunktet for disse innleggene var enten et helhetsperspektiv på levekårsforskning om kvinner og hva slik forskning bør dreie seg om, eller utdyping av ett bestemt område innenfor denne forskningen. Med utgangspunkt i disse innleggene ville sekretariatet gjerne diskutere strukturen i et levekårsforskningsprogram, dvs. de prosjekter og miljøer innenfor norsk kvinneforskning som deltakerne representerte kunne ses i forhold til hverandre under en felles "paraply", etter hvilke linjer arbeidet innenfor et slikt program bør organiseres og hvordan en skal få formidlet den kunnskap og innsikt som kommer fram i løpet av de nærmeste år. Struktur, organisering og formidling kan stå som stikkord for møtediskusjonene. Konkret ble dette til spørsmål om prinsipper for organisering av arbeidsgrupper og arbeidsmåter, om koordinering, dvs. om innholdet i en forskerlederstilling og om formidling, dvs. i hvilke former og til hvilke grupper.

Dere vil finne deltakerliste fra planleggingsmøtet på side 45 til generell orientering. Referat fra panelinnlegg og debatt kommer i et seinere nummer av bladet.

Møtet på Trollvasshytta var en videreføring og en konkretisering av de diskusjoner som sekretariatet inviterte til på seminaret om kvinners levekår på Vatnahalsen Høyfjellshotell i september i fjor, der omkring 40 forskere deltok. Hensikten med seminaret var dels å diskutere forskjellige levekårsundersøkelser ut fra et kvinneperspektiv og se på hva slags informasjon som ligger ubrukt i slike undersøkelser, og som gir muligheter til å belyse problemstillinger som er viktige for kvinner, dels å presentere eksempler på forskning som er i gang og som behandler viktige levekårskomponenter. Endelig ville sekretariatet starte en generell diskusjon om hvordan et program om kvinners levekår burde se ut.

Vi har laget rapport fra seminaret, Arbeidsnotat nr. 1/79 KVINNERS LEVEKÅR. Det er derfor ikke nødvendig å gå nærmere inn på dette møtet, men bare nevne at det går klare linjer fra levekårsdiskusjonene slik de har vært ført til nå og fram til mange av de aktiviteter sekretariatet planlegger for 1979. Et hovedpunkt i debatten på Vatnahalsen var forholdet mellom lønnet og ulønnet omsorg. Sekretariatets styre har fulgt opp dette og tatt initiativet til et seminar omkring *omsorgsbegrepet*, som står svært sentralt i mye av den kvinneforskning som er i gang innenfor samfunnsvitenskapene. Formålet med seminaret er å prøve å avklare det begrepsmessige innhold i og kjennetegn ved omsorg - lønnet og ulønnet. Det er nedsatt en planleggingsgruppe for seminaret som blir holdt 18. - 20 juni i år. Deltakere i denne gruppa er Ingrid Eide, ISO/UiO, Rannveig Dahle Piene, ISV/UiTø, Tone Sverdrup, Kvinneretten/UiO og Kari Wærness, Senter for kvinneforskning, INSS/UiB. Gruppa ber om at de som er interessert i å være med på seminaret, sender inn svararket på side 50 i dette nummer av Nytt om kvinneforskning. Betingelse for deltaking er at omsorgsproblematikk inngår som et viktig aspekt i det forskningsarbeidet en holder på med.

Arbeidsgruppa for formidling, som sekretariatet nettopp har nedsatt, er også et resultat av diskusjonene omkring levekårsforskning og kvinner. Gruppa skal se på hvordan formidlingsaspektet kan trekkes inn i forskningsarbeidet allerede fra starten av og komme med konkrete forslag til formidling av samfunnsvitenskapelig kvinneforskning. Deltakere i gruppa er Bergliot Baklien, NAVFs Utredningsinstitutt, med nytildelt stipend i formidlingsprosesser i samfunnsvitenskapelig forskning, Mie Berg, NRK, Tamar Berman, Arbeidsforskningsinstituttene og Mette Janson, NRK. Gruppa står fritt til å knytte til seg andre med annen type bakgrunn og andre erfaringer dersom den føler behov for det.

Et tredje punkt som kan nevnes når det gjelder forskningsarbeidet i tida framover, er konferansen om teori- og metodeproblemer i samfunnsvitenskapelig kvinneforskning som sekretariatet arrangerer i høst, sannsynligvis i slutten av august. Fra Nytt om kvinneforskning nr. 6/78 kjenner dere til Harriet Holters arbeidsseminar om kvalitative metoder i samfunnsvitenskapelig kvinneforskning,

som holdes i oktober i år, i forbindelse med veiledningsprosjektet "Fellesskap, samhold, distanse og konflikt mellom kvinner". De to forskningsmøtene planlegges og gjennomføres uavhengig av hverandre, men med en viss samordning av programmene. I planleggingsgruppa for sekretariatets konferanse sitter Live Brekke, ISO/UiO, Tove Stang Dahl, Inst. for kriminologi og strafferett/UiO, Helga Hernes, Senter for kvinneforskning, INSS/UiB og Tora Houg, Inst. for samfunnsforskning, Oslo. Gruppa møtes første gang 22. mars. Nærmere informasjon om konferansen kommer i neste nummer av bladet.

Spørsmålet om forskningsfinansiering er et tema som løper parallelt med diskusjonene om kvinneforskningens innhold og organisering. Økt forskningsaktivitet betyr behov for økte bevilgninger og alternative finansieringskilder. På Ustaoset-konferansen i mai 1977 om kvinneforskning i samfunnsfagene, såvel som i andre fora, har derfor et sentralt spørsmål vært hvordan en best kan sikre at en større del av forskningsmidlene kommer kvinneforskningen til gode.

Til nå er det NAVF som har vært den viktigste finansieringskilden for samfunnsvitenskapelig kvinneforskning. Rådet for samfunnsvitenskapelig forskning (RSF) støtter i år sekretariatet med kr 490.000, i tillegg til en del prosjekt/stipendbevilgninger innenfor antropologi, geografi, jus, psykologi, sosiologi, statsvitenskap og økonomi (omkring 1.2 mill. kr eller ca 10% av RSFs samlede prosjekt/stipendbevilgninger for 1979). RSF har dessuten som kjent tilsatt professor Harriet Holter i halv stilling som forskerveileder med spesielt ansvar for kvinneforskning.

En annen viktig finansieringskilde er departementenes midler til forskning, utredning og forsøksvirksomhet. Her er det særlig Forbruker- og administrasjonsdepartementet, familie- og likestillingsavdelingen, Kommunal- og arbeidsdepartementet, Kirke- og undervisningsdepartementet og Sosialdepartementet som har markert seg når det gjelder støtte til kvinneforskningsprosjekter.* Den inter-

* Vi viser for øvrig til oversikten over samfunnsvitenskapelige kvinneforskningsprosjekter som er under utarbeiding og som vil foreligge som Arbeidsnotat nr. 3/79 i løpet av mars/april 1979.

esse for kvinne- og likestillingsspørsmål som de offentlige myndigheter nå viser, gjør det naturlig å vente økte tilførsler av slike midler til kvinneforskningen i tida framover.

I tillegg til NAVF og departementene finnes en rekke institusjoner/organer/organisasjoner som kanskje ikke alle kjenner til, men som "sitter på" forskningsmidler - større eller mindre beløp. Dette gjelder ikke bare for Norge og Norden, men også internasjonalt, som dere bl.a. vil se av Kristin Tornes' reisebrev fra USA på side 9.

Sekretariatets rolle i et slikt finansieringsbilde er å bidra med økonomisk støtte til arbeidsgruppe-, møte- og seminarvirksomhet og til faglige kontakt- og veiledningsreiser. I tillegg synes vi det er en viktig oppgave å være en slags informasjonskanal eller et bindeledd mellom forskere på jakt etter finansiering og finansieringskilder på utkikk etter støtteverdige prosjekter. Som ledd i dette arbeidet har vi tenkt å bruke Nytt om kvinneforskning som oppslagstavle for informasjon om slike kilder. I dette nummeret vil dere finne en første oversikt - i stikkords form - som kan være nyttig å ha i bakhodet når søknadstida nærmer seg. Denne oversikten - med nye tilføyelser - vil bli fast innslag i spaltene våre i tida framover, i tillegg til mer detaljert informasjon om de betingelser som stilles i hvert enkelt tilfelle.

For øvrig minner vi om at "jo flere øyne og ører, desto bedre ..." Eller med andre ord: opplysninger og tips på området finansiering mottas med takk og formidles videre til praktisk hjelp for alle.

N.G.

AKTIVITETER/TEMA ETC. I GRUPPE 02 KVINNESOSIOLOGI

VED KONFERANSEN I ÅBO

av

Kristin Tornes

Som nordisk koordinator for sosiologenes kontaktnett rundt temaet kvinnesosiologi og nyutnevnt koordinator for gruppe 02 kvinnesosiologi under konferansen i Åbo, sender jeg ut noen prøveideer om hvordan vi bør organisere oss, hvilke tema det kunne være interessant å ta opp etc. Håper mange har kommentarer og synspunkter.

TEMA

Som de fleste vet er temaet for hele konferansen: Velferden, krisen og sosiologien. Jeg vil foreslå at temaet for gruppe 02 legges nært opp til hovedtemaet. Derved tror jeg at plenarforedragene og gruppeaktiviteten kan virke gjensidig inspirerende på hverandre.

Mitt forslag til tema er derfor: *Kvinneperspektiv på velferdsforskningen*. Av problemstillinger som kan være interessante å diskutere i gruppa, kan være: Er kvinnene og deres livssituasjon med i de store levekårsundersøkelsene som har gått og pågår i de nordiske land?

Når det gjelder forslag om hvordan en kan bedre det sosiale miljø for en rekke grupper i samfunnet (barn, eldre, uføre etc.), har i hvert fall den norske debatten grepet fatt i nærmiljøet og det sosiale nettverk som antas å eksistere der. Hvordan er kvinnene i nærmiljøer i stand til å ta seg av alle de oppgavene de etter hvert blir tiltenkt? Hvilke ressurser har de i form av tid, alder, helse, omsorgsforpliktelser, utdanning, økonomi etc.?

Vi har i Norge fått en debatt om helsetjenesten og forebyggende tiltak vs. sykehusbehandling. Hvilken rolle tiltenkes kvinner i primærhelsetjenesten og det forebyggende arbeid? Mange hevder

at trygdeforskningen i særlig grad har fokusert på trygder og ytelser som tilfaller menn, eller hvor grunnlaget er tidligere lønnet yrkesaktivitet. Hvordan står kvinner i forhold til intensjonene bak trygdeverket og trygdelovgivningen i de nordiske land?

Arbeidsmiljøloven er nylig innført her i landet. Hva med husmorens arbeidsplass i forhold til de krav/påbud vi finner i denne loven?

Pensjonistenes problemer analyseres, f.eks. overgangen fra det å være yrkesaktiv. Har kvinner og menn de samme problemer? Hva betyr det for kvinner som ikke tidligere har vært yrkesaktive å få utbetalt pensjon, dvs. egne kontanter?

I trygdedebatten diskuteres det også ofte om det å være avhengig av offentlige midler har en stigmatiserende effekt (fattigkassa). Hva med privat avhengighet? Teknologisering og automatisering/industrialisering fører ofte til nedlegging av arbeidsplasser, rasjonalisering av arbeidskraften. Dette har gjerne gått ut over kvinnelig ukvalifisert arbeidskraft. Samtidig innebærer industrialiseringsprosessen i våre samfunn en overgang fra sekundær- til tertiærsektoren som viktigst for sysselsetting. Dette vil igjen si at etterspørselen etter kvinner til tertiærsektorene stiger. Konsekvensene av automatiseringsprosessen er således ikke entydig for kvinner; vi må skille mellom kvalifisert/ikke-kvalifisert arbeidskraft, mobil/ikke-mobil, periferi/sentrum, eldre/ynge osv. Hvordan kommer kvinner i ulike kategorier/klasser seg gjennom en slik prosess sammenlignet med menn i tilsvarende? Når det gjelder økonomisk krise og arbeidsledighet, kan også perspektivet kvinner/menn vise seg å gi et ganske forskjellig bilde. Fører en arbeidsledighetsperiode for kvinner til at de husholderer mer med sine ressurser enn tidligere - dvs. at de ut fra ett perspektiv er mer produktive enn før? Får kvinner større makt i familien/lokalsamfunnet når menn er arbeidsledige?

Dette er bare noen stikkord for å antyde emner som det kunne være interessant å ta opp. Skriv tilbake om dere brenner for andre ting og f.eks. synes det blir for mye velferd og sosialpolitikk på konferansen om også gruppe 02 skal ta opp dette temaet.

ORGANISERINGEN

Ifølge programmet slik det nå foreligger, vil vi få 5 sesjoner med gruppearbeid. Jeg vil da med en gang foreslå at vi på forhånd begrenser antallet "papers" som skal presenteres, slik at vi ikke kommer i samme situasjon som på verdenskonferansen hvor alle fikk 5-7 minutter. To papers på en time synes for meg sånn noenlunde rimelig bruk av tiden. Dette skulle gi tid til både en kort gjennomgang av hovedpunktene og spørsmål/debatt. Det rimelige ville da være at undertegnede i samråd med kontaktkvinnene fra hvert av de andre landene valgte ut de papers vi kommer til å diskutere i gruppen. Det er viktig å understreke at dette ikke utelukker distribusjon av andre papers og mer private diskusjoner/grupper omkring andre bidrag enn de mer "offisielle". Dersom et slikt opplegg synes rimelig, vil jeg allerede nå annonsere en innleveringsfrist på 1. utkast til papers til den 6. april. Etter en første siling via abstracts, kommer vi så tilbake til hvem som skal anmodes om å framføre sitt paper offisielt. Fristen for innlevering av dette vil bli satt til den 15. mai. Tiden fram til sommerferien vil så bli brukt til utsending av antatte papers til de som har meldt seg på gruppe 02. *Det forutsettes at gruppedeltakerne har lest alle papers og informasjon før de kommer til konferansen.*

Jeg vil gjerne ha kommentarer til dette opplegget. Dersom noen av dere allerede har i. utkast til paper, tar jeg gjerne imot det med en gang. Dersom jeg ikke får reaksjoner innen siste uke i mars, regner jeg med at mitt forslag vil tema er OK. Erdelig informasjon om tema pluss det praktiske opplegget, vil bli sendt ut i begynnelsen av april.

Har noen forslag til andre aktiviteter i gruppe 02 regi? Hva med sang og spill, teaterframvisning, historisk tableau, opplesning (vi kunne invitere Märtha Tikkanen, vinner av den alternative nordiske kvinneprisen i litteratur), møte med lokale kvinnegrupper etc. etc.

Kom fram - si din mening!

Kristin Tornes
INSS
Christiesgt. 15-19
5014 BERGEN - UNIVERSITET

INNTRYKK FRA EN STUDIEREISE TIL USA

ved

Kristin Tornes

I løpet av november 1978 foretok jeg en studietur til USA, takket være bl.a. finansiell støtte fra NAVFs sekretariat for kvinneforskning. Meningen var å få bedre kunnskap om temaet kvinners utdanning og livsløp ved litteraturstudier, oversikt over det som fantes av rapporter, artikler i ulike bibliotek/samlinger, og ved kontakt med kvinneforskere. Til tross for den korte tiden som sto til min disposisjon (ca. 4 uker avbrutt av Thanksgiving), er jeg godt fornøyd med oppholdet og vil sterkt anbefale andre å gjøre tilsvarende "rekognoseringssturer".

I denne reisebeskrivelsen vil jeg gi videre noen praktiske erfaringer og tips som kan være informative for andre, pluss formidle noen vagere inntrykk fra kvinneforskning i USA pr. i dag som jeg sitter igjen med etter noen få kontakter.

Adgang til informasjon

Man bør på forhånd forsikre seg om adgang til bibliotek og litteratursamlinger. Jeg besøkte University of California avd. Riverside og Berkeley, Stanford University, California, og George Washington University, Washington D. C. Bortsett fra Stanford, er disse universitetene offentlige. Det var derfor ikke noe problem å få bruke kartotekene og låne til lesesalbruk. For å låne ut av biblioteket måtte jeg imidlertid alliere meg med en kollega, enten for at de skulle låne for meg, eller garantere for et besøkplass til biblioteket. Dette var litt mer komplisert ved Stanford University, som er privat, og derfor ikke har en like åpen politikk for bruk av universitetets fasiliteter som de offentlige universitetene. Min erfaring var imidlertid at bibliotekene er meget romslige, med god lesesalkapasitet. For et såpass kort informasjonsopphold er det derfor stort sett ikke bryet verdt å låne bøkene ut av biblioteket.

Jeg konsentrerte meg om å få oversikt over hva som fantes, snarere enn å lese det hvert bibliotek måtte ha. Og her er de amerikanske bibliotekene en drøm sammenlignet med hva vi er vant til. Selv på et forholdsvis lite og nytt universitet som Riverside i Southern California, finnes referanselitteratur og oppslagsverk av alle slag - også gode oversikter over upubliserte Ph.D.-oppgaver, muligheter for datastyrt litteratursøking og litteratursøking via dataskjerm. Det er rimelig å ta fotostatkopier av artikler, og noen bibliotek hadde opptil flere kopieringsmaskiner i hver etasje, noen også egen kopieringsservice. Dessuten finnes en utstrakt og rask låneservice mellom universitetene. Kort sagt: med moderne bibliotekutstyr er det å skaffe seg oversikt over hva som finnes av litteratur - som tidligere kanskje tok flere måneder - kuttet ned til et par ukers arbeid. Problemene dukker opp når man skal sortere ut det som er mest relevant, for ikke å drukne i informasjon.

Hva fant jeg av informasjon?

Generelt vil jeg si at en kan finne alt mulig fra nord-amerikansk kvinneforskning, men lite fra resten av verden. Hovedinntrykket er vel at vi her i Norge kjenner ganske godt til de større arbeidene, både innenfor det tema jeg var særlig interessert i, såvel som innenfor de fleste andre områder av kvinneforskning. De publiseres jo raskt på de store forlagene som har internasjonal informasjonsservice og spredning.

Det viktigste tilskuddet til den litteratursøking vi kan gjøre her hjemme var derfor særlig muligheten til å få tak i viktige arbeider publisert i tidsskrifter som vanligvis ikke er tilgjengelige her. Dette inkluderer ikke minst upubliserte Ph.D.-arbeider, som gikk igjen i mange av de publikasjoner/artikler jeg fant fram. Et problem var at disse arbeidene ofte viste seg å være basert på små og korte prosjekter, mer i en social work tradisjon enn vi vanligvis legger i samfunnsforskning, og da gjerne også knyttet til spesielle befolkningsgrupper. Dette er viktige samfunnsvitenskapelige arbeider i USA, gitt dette samfunnets økonomiske,

*Jeg vil her gjøre oppmerksom på at disse kan bestilles via Univ. Microfilm, Inc., Ann Arbor, Michigan.

politiske og sosiale sammensetning. Men det gjør ofte opplegg og resultater mindre anvendbare og inspirerende for forskning i vår sammenheng.

I diskusjoner med mine kontakter og med andre kvinneforskere kom det imidlertid tydelig fram at vi i overveiende stor grad er opptatt av de samme typer problemer, og at Skandinavia og USA kvinnepolitisk sett langt på vei følger de samme linjene/politiske sakene og til dels samme organisasjonsmønster.

Kontakt med kvinneforskere

Mine kontaktkvinner vil være kjent også for mange av dere andre, bl.a. ved gjesteforelesninger her i Norge eller deltakelse på internasjonale konferanser, bl.a. verdenskongressen i sosiologi i Uppsala i fjor. Ved University of California Riverside hadde jeg mest kontakt med Inger Johanne Sagathun (tidligere lektor i sosiologi ved UiB) og et par av hennes kolleger og noen hovedfagstudenter. (Dessuten Astrid Nypan som for tiden har forskningsfri fra UiO og som ba meg hilse så mye til alle kjente!) Inger Johanne er særlig opptatt av sosial-psykologiske problemstillinger innen kvinneforskningen - f.eks. kvinners holdning til familieplanlegging og yrkesdeltakelse. Et par av hennes kolleger er knyttet til et større forskningsprosjekt som utføres ved flere University of California universiteter om innvandrerkvinner - eks. chicanos og kinesere. (En rapport fra dette prosjektet, om kinesiske innvandrerkvinner, ble presentert i Uppsala i fjor.) Ved University of California Berkeley var min hovedkontakt Lennie Weitzman, medlem av Executive Committee for Sex Roles and Society i ISA. Hun har ledet et større prosjekt i tilknytning til kvinner og skilsmisse og har akkurat lagt siste hånd på en bok som kommer ut i disse dager. Hennes forskningsinteresser er fortsatt innen dette tema, men hun har ideer om å utvide perspektivet til å se på barnas situasjon.

Ved Stanford hadde jeg mest kontakt med Lorenza Zanuso, sosiolog fra Institute of Regional Studies, Milano, som var på et års Ford Fellowship program i USA. Hennes forskningsinteresser var særlig knyttet til kvinners deltaking i arbeidslivet. Hun hadde nettopp avsluttet et større prosjekt om Milano-regionen, der hun

særlig var opptatt av det skjulte arbeidsmarkedet som er en forutsetning for at italiensk industri, f.eks. elektronikk, i det hele tatt skal være konkurransedyktig internasjonalt, og som ikke minst bæres oppe av dårlig betalt kvinnelig arbeidskraft. Dette er kvinner som arbeider på "manufakturkontrakter", dvs. gjør mye av arbeidet hjemme, og leverer dette til oppsamlere som reiser rundt.

Besøket i California inkluderte også hyggelig gjensyn med Jean Lipman Blumen, som for tiden er Research Fellow at The Center for Advanced Studies in the Behavioral Sciences, Palo Alto. Ikke minst ved samtaler med Jean, og informasjon om hennes utstrakte nettverk, har jeg et levende inntrykk av at norsk og nord-amerikansk kvinneforskning i store trekk er ganske sammenlignbare. De viktigste forskjellene er vel kanskje at det norske/skandinaviske miljøet er så lite at vi har mye bedre oversikt over den pågående forskning, bedre muligheter for å komme sammen (ikke minst takket være Sekretariatet for kvinneforskning som alle utlendinger bare sukker over i stor misunnelse!), og lettere for å få finansiert vår forskning. Dessuten er veien fra vår forskning til politikere og politiske instanser/departementer mye kortere enn i et slikt konglomerat av interesser som det offentlige USA representerer. På den annen side innebærer det mye hardere forskningsmiljøet at kravene til publikasjoner - ikke bare mengden, men også standarden - kanskje er noe høyere enn hos oss. Men den teoretiske debatter som vi har anledning til å ta oss tid til blir kanskje oftere borte i amerikansk kvinneforskning.

Alle beklager seg over at vi ikke publiserer på et mer leselig språk enn norsk. Jeg har lovet å bringe dette videre med en sterk oppfordring til at nå må også vi begynne å publisere våre arbeider i internasjonale tidsskrift. Utlendingene vet at det skjer mye spennende her, men de får ikke tak i leselige publikasjoner.

Dette var også tydelig hos de kvinneforskerne jeg traff ved The George Washington University, Washington, D. C. Nona Glazer Malbin, med forskningsfri fra Portland State University, Oregon, var f.eks. særlig interessert i temaet kvinners arbeid - produktivt/uproduktivt, nødvendig/nyttig. Hun hadde i den anledning tenkt å ta del av sitt friår i Sverige og eventuelt Norge,

men var i villrede om hvilke miljøer hos oss hun kunne ha mest nytte av å besøke. Phyllis Palmer, Academic Coordinator, Women's Studies Program ved George Washington University, hadde god kontakt med Leonore Davidoff, University of Essex, og hadde via henne fått informasjon om det norske kvinnemiljøet. Også hun var interessert i nærmere kontakter, eventuelt besøk i forbindelse med reise til England. Men alle vil de gjerne lese om våre prosjekter og teoretiske diskusjoner.

Som en konsekvens av de store likheter i akademiske/politiske interesser i våre miljøer og i USA, vil Jean, Inger-Johanne, Lorenza og undertegnede gjøre framstøt for eventuelt å få igang et komparativt prosjekt om kvinners deltaking i lønnet arbeid. Vi har kalt det: *Economic, socio-political and ideological predictors of women's labor force participation in different stages of the life course. A comparative study of 4 countries.* Jeg har hittil vært i kontakt med The Ford Foundation og The German Marshall Fund. (Dette var også del av mitt utenlandsopphold.) Om vårt opplegg slår an, vil det være rimelig å se i hvert fall den norske delen som en forlengelse av noe av arbeidet i livsløpsgruppa under paraplyprosjektet. Jeg nevner dette her bare for å oppmuntre andre til å tenke komparativt og mer internasjonalt enn det vi vanligvis gjør. Mitt inntrykk etter samtaler med Mariam Chamberlain og Ellinor Barber ved The Ford Foundation og Christina Graf fra The German Marshall Fund, er at det absolutt er lettere for europeere enn amerikanere å få støtte til forskningsprosjekter. Og dersom disse gjøres komparative, har en muligheter til å få både finansiell støtte og et utstrakt faglig kontaktnett, bl.a. via alle sentre for kvinneforskning som nå etter hvert er etablert i USA. (Se listen på neste side.) Sekretariatet har nå i sitt "Bibliotek" opplysninger både om Ford Foundation og The German Marshall Fund for de som er interessert. Det er også mulig å søke støtte til reise eller kortere informasjonshentings-opphold som forberedelse til større prosjekter.

I det hele tatt: denne lille turen ga meg helt klart det inntrykk at norsk kvinneforskning så absolutt er relevant, både fra et forskningssynspunkt og politisk i internasjonalt perspektiv. Men,

vi er for lite flinke til å fortelle om oss selv og for lite flinke til å benytte oss av de mulighetene som ligger i ressurser utenfor vårt ganske avskjermede og kanskje litt lukkede miljø...

CENTERS FOR RESEARCH ON WOMEN

September, 1978

Source of Funding

Columbia University
Research Program on Sex Roles and Social Change
Center for the Social Sciences
420 West 118th Street
New York, N.Y. 10027

Ford Foundation:
Education & Research (E&R)
National Affairs (NA)
International (ID)
Public Policy (PPSO)

Co-Directors of Research Program:
Jonathan R. Cole
Cynthia B. Lloyd

University of Michigan
Center for Continuing Education for Women
328-330 Thompson Street
Ann Arbor, Michigan 48109

(E&R)

Jean W. Campbell, Director

Radcliffe College
Data Resource and Research Center
10 Garden Street
Cambridge, Massachusetts 02138

(E&R)

Dr. Matina S. Horner, President

Simmons College
Institute for Case Development and Research
Graduate Programs in Management
Simmons College
Boston, Massachusetts 02215

(E&R)

Jeanne D. Stanton, Director, Institute of Case Development

Stanford University*
Center for Research on Women
Polya Hall 106
Stanford, California 94305

(E&R)

Diane Middlebrook, Director
Marilyn Yalom, Associate Director
Myra Strober

Wellesley College
Center for Research on Women
828 Washington Street
Wellesley, Massachusetts 02181

(E&R, NA)

Dr. Carolyn M. Elliott, Director

Urban Institute
Center for Policy Research on Women and Families
2100 M Street, N.W.
Washington, D.C. 20037

(PPSQ)

Ms. Nancy S. Barrett, Project Director

Eagleton Institute of Politics
Center for the American Woman and Politics
Rutgers University
New Brunswick, New Jersey 08901

(NA)

Ruth B. Mandel, Director

Institute for Education and Research on Women and Work
New York State School of Industrial and Labor Relations
Cornell University
Metropolitan District
7 East 43rd Street
New York, N. Y. 10017

(NA)

Barbara M. Wertheimer, Director

Center for Women Policy Studies
2000 P Street, N.W., Suite 508
Washington, D.C. 20036

(NA)

Margaret J. Gates, Co-Director

Related Research Centers

National Longitudinal Surveys of Labor Force Behavior
Center for Human Resource Research
Ohio State University
Columbus, Ohio 43201

Department of Labor

Professor Herbert S. Parnes, Director

Panel Study of Family Income Dynamics
Institute for Social Research
University of Michigan
Ann Arbor, Michigan 48106

Health, Education
and Welfare

James N. Morgan, Director

Higher Education Research Institute (HERI)
924 Westwood Boulevard, Suite 850
Los Angeles, California 90024

Health, Education
and Welfare

Helen S. Astin, Vice-President

International Center for Research on Women
2000 P Street, N.W., #403
Washington, D.C. 20036

Agency for Inter-
national Develop-
ment

Mayra Buvinic, Acting Director

New Research Centers in Process

Center for Continuing Education for Women
University of California, Berkeley
T-9 Building
Berkeley, California 94720

(E&R)

Margaret B. Wilkerson, Director

Women's Studies Research Center
University of Wisconsin
209 North Brooks Street
Madison, Wisconsin 53706

(E&R)

Elaine Marks, Director

FORSKERROLLE - KJØNNSROLLE

Referat fra Seminar arrangert av Likestillingsutvalget ved
Universitetet i Tromsø, 11. oktober 1978

av

Synnøve des Bouvrie Thorsen
leder for Likestillingsutvalget i Tromsø

Den 11. oktober i fjor inviterte Likestillingsutvalget til en diskusjon om forholdet mellom forskernes arbeidssituasjon og kjønnsroller.

Motivene for å starte en slik diskusjon var for det første forståelsen av at likestilling i krevende yrker som dette vanskelig lar seg innføre ved praktiske tiltak alene. Så lenge normene for forskeryrket ligger nedfelt i tradisjoner som oppleves som uforanderlige, vil de stenge mange kvinner ute. Når vi ønsker flere kvinner inn i forskningsvirksomheten, må vi begynne med å påpeke dette og diskutere tradisjonenes bakgrunn og berettigelse. Som en følge av endrete holdninger til likestilling i vår tid, begynner det i tillegg å bli et problem for menn å leve opp til de tradisjonelle krav om forskerens innsats.

Det ble en gledelig overraskelse for Likestillingsutvalget å se at seminaret vakte så stor interesse at vi måtte flytte til et større auditorium. Omkring 70 mennesker - et rikelig tall for Tromsø å være - tok seg frem til en så utilgjengelig plass som det nye universitetsbygget nord på Tromsøya.

Lederen for Likestillingsutvalget åpnet seminaret med bl.a. å stille disse spørsmål: "Krever forskerrollen en mann fullt ut? Krever den fremdeles at en mann skal trekke veksler på sin kone og at han begrenses i sine rettigheter til å ta del i ansvaret for sine barn? Skal ikke en forsker ha fast fritid? Eller, om han foretrekker å gi alle sine krefter til yrket, skal ikke også barn betraktes som en av de naturlige begrensninger som innskrenker hans virksomhet?"

Før kaffepausen holdt professor Yngvar Løchen og professor Harriet Holter innlegg. LØCHEN skisserte *Det tradisjonelle forskeryrket*, og fremstilte det som et kall som ikke lar seg tvinge inn i arbeidsformen til en vanlig arbeidsplass. Den sterke konsentrasjon og behovet for å kunne arbeide uavbrutt er krav ved yrket som ikke kan oppheves. Han beklaget imidlertid sterkt at dette spennende yrket i så høy grad har vært forbeholdt menn, og mente universitetet burde finne en ny modell der en rekke sider ved det tradisjonelle universitetet brytes ned.

Harriet HOLTER gjorde i sitt innlegg *Kvinner og forskning* et angrep på universitetssamfunnet. På tross av at mange, inkludert henne selv for en tid tilbake, vil mene at universitetene er fri for kvinnekriminering, påviste hun en rekke eksempler på diskriminering som opptrer usynlig og som er desto vanskeligere å komme til livs. Et av dem er at enkelte kvinner må fungere på menns premisser i gisselposisjoner, som fasade, for å vitne om at det ikke forekommer diskriminering. Rekrutteringen til forskeryrket er basert på menns livskurve og familieforhold. Kvinner - særlig yngre - har ofte "svært svak selvtillit grensende til selvforakt, mens menn - særlig eldre - har en ofte helt ubegrunnet selvtillit", og det er de siste som ofte skal bedømme de første.

Kvinnerns tradisjonelle egenskaper, intuisjon eller fantasi, arbeidsomhet og utholdenhet, ydmykhet og respekt for oppgaven er nettopp egenskaper som forlanges til forskningsarbeidet. De mangler kanskje nysgjerrighet og dristighet, men siden vi vet at de ikke mangler intelligens og at de har en lengre produktivitetskurve, skulle kvinner ha gode forutsetninger for å drive forskningsarbeid. Det er karrieremønstret som passer dårlig for kvinner, "den beinharde konkurransens verden". Jo sterkere den gjør seg gjeldende, jo mer utdanningen sosialt sett preges av effektivitet og konkurranse, jo mer kunnskap krever vilje til og glede av makt, evne til å tåle usikkerhet, nyskapning - jo svakere synes kvinner som gruppe å bli innen utdanningsinstitusjonene. I tillegg kreves ofte at kvinnene har ekstra kvalifikasjoner, og kravene er i stor utstrekning stilt opp på grunnlag av menns livsform, menns interesse og menns tenkemåte."

Også "avvisning - eller rettere tilsløring - av det emosjonelle element er noe som passer dårlig for kvinner, og mange kvinneforskere har brutt dette prinsipp seg imellom."

Etter kaffepausen fremla ekteparet Ragnhild og Nils AARSÆTHER sin løsning på rollekonflikten: *Et eksperiment i kombinasjon forskning/familie*. Begge er ansatt i forskerstilling, og for å muliggjøre likestilling i hjemmet og omsorgen for barnet, har begge fått innvilget 20% nedsatt arbeidstid.

Seminarer ble avsluttet med en paneldebatt, der forskningsassistent Sidsel Saugestad Larsen, professor Arne Nordøy, professor Åse Hiorth Lervik, studiesjef Vebjørn Fagernes og dosent Tore Schweder kom med hvert sitt innlegg. Lederen for likestillingsutvalget diskuterte forskerrollens og kjønnsrollens plikter og rettigheter. Den intense forskningsinnsats blir utad gjerne presentert som "plikt", mens den innad kan oppleves som "rettighet" til å fordype seg i interessante studier. Forskerne har dessuten i sin rolle som innvidd forsvart denne rettigheten - og før i tiden med god samvittighet. Den gang var jo kvinner alment ansett som intellektuelt underlegne. Slik forskningsinnsats er blitt presentert som naturgitt lov, en nødvendighet, og ikke som en sosial lov som har kunnet vokse frem historisk, fordi forskere hadde koner til å ta vare på familielivet.

LARSEN konsentrerte seg om måten vi bruker vår tid på. Hun spurte hvordan vi kan være mer effektive forskere samtidig som vi ivaretar omsorgsansvar - som ikke er noe spesifikt kvinneønske. Det er et alment problem at mange plikter - som administrasjon og undervisning - krever mye av arbeidsdagen. Det blir et spesifikt kvinneproblem hvis forskningen må skyves til etter arbeidstid, og hvis kjønnsrollemønstret fungerer slik at menn får bedre anledning til å arbeide utover kvelden enn kvinner. Larsen mente at Universitetet i Tromsø er blitt kvinnediskriminerende fordi man stadig skal diskutere grunnleggende spørsmål, og fordi organisasjonsstrukturen er ekstremt arbeidskrevende.

NORDØY uttrykte sin overbevisning om at kvinner kan være dyktige forskere.. Han var forundret over at ikke flere meldte seg f.eks. til klinisk medisin som har store vansker med rekrutteringen. Men samtidig understreket han de store krav som stilles til medisinsk forskning og kom dermed ikke med forslag til en løsning av problemet.

Lervik trakk frem som eksempel en gruppe forskere som hevdet at de arbeidet atskillig mer enn 100%, kanskje 140%. Hun pekte på hvordan dette virket nedslående på en kvinne som hadde spedbarn mens hun var under forskerutdanning. Hun nevnte andre psykologiske belastninger kvinnelige forskere lider under: "karriere for en kvinne er egoistisk eller ukvinnelig... enkelte er besatt av forestillinger om at de stadig må bevise at de er like dyktige eller enda dyktigere enn mennene i systemet". Lervik holdt et forsvar for en forskers rett til fritid, tid til seg selv, til å drive med politikk eller utfolde andre sider ved sin personlighet. Universitetene burde nyttiggjøre seg tradisjonelle kvinneegenskaper som menneskekunnskap; kvinner vil muligens stille andre spørsmål enn menn og på den måten bidra til å gjøre universitetene mer allsidig menneskelig.

Schweder tok til orde for å alminneliggjøre forskerrollen. Vi får akseptere, sa han, at vi ikke er Einstein, og institusjonen må akseptere dette. Den skal ikke kreve "all din tid og hele din kraft". I kortere perioder vil arbeidsgleden sluke oss helt, men jevnt over er det mulig å arbeide med normal innsats. Kravene til publisering fører til at mye kostbar tid sløses bort med å lese dårlige publikasjoner. Dette igjen skjerper effektivitetsjaget. Schweder avsluttet med å oppfordre kvinner til å studere matematiske realfag, bl.a. for å trekke flere kvinner, som utgjør et betydelig rekrutteringspotensial, til disse fagene.

Fagerne gjorde det i sitt innlegg klart at det hjelper lite med tiltak som legger forholdene til rette slik at kvinner lettere kommer inn i krevende yrker innenfor forskning og administrasjon, så lenge menn fortsetter å arbeide i det tempo og omfang mange gjør i dag. De menn som virkelig vil likestilling må vise det i hand-

ling. Det arbeides for mye, hevdet han. Slik settes det opp normer for hva en stilling krever, normer som vil virke avskrekkende for kvinner.

Fra salen ble det pekt på at eksemplet, f.eks. innen medisinsk forskning, virker tilbake på potensielle forskere. Det ble også hevdet at universitetet bør følge opp utviklingen i likestilling for å motvirke at "de myke menn", som tar ansvaret hjemme alvorlig, blir utkonkurrert. Det kom i alt frem svært mange ulike synspunkter på svært forskjellige emner. Vi kan dermed se med tilfredshet tilbake på dette seminaret.

Interesserte kan få debattheft fra seminaret ved henvendelse til:

Informasjonsavdelingen

v/Ragnhild Aspaas

Universitetet i Tromsø

Postboks 635

9001 TROMSØ

SEMINAR OM KVINNER I U-LAND

Sanner pensjonat, 6. og 7. desember 1978

I Nytt om kvinneforskning nr. 6/1978 ga vi en ganske kort orientering om et seminar om kvinner i u-land som ble holdt på Sanner pensjonat, Gran, i dagene 6. og 7. desember 1978. Seminaret samlet omkring 35 deltakere og var det første initiativ sekretariatet har tatt på feltet u-landsforskning. Hensikten med seminaret var å samle forskere som har vist interesse for eller selv driver forskning om kvinner i u-land, for å diskutere hva som anses som viktige forskningstema på dette området og på hvilken måte sekretariatet kan bidra til å fremme slik forskning.

Seminaret hadde følgende hovedinnlegg:

Unni Wikan: Kvinneliv i Oman

Aud Talle: Klitoridectomi i Afrika

Tord Høivik: Informasjonssøking om "Kvinner i u-land"

Elisabet Helsing: Prosjekter vs. bevegelser - eks. Bangla Desh og Norge

Helga Hernes: Forskning om kvinners levekår

Programmet var lagt opp dels med tanke på å belyse noen sentrale problemer som reiser seg i utviklingsforskning generelt, dels ut fra ønsket om å fokusere sider ved kvinners situasjon spesielt. Med utgangspunkt i hovedinnleggene ble følgende problemstillinger sentrale diskusjonstemaer:

- problemer mht. å lære og forstå fremmede kulturer og samfunn "innenfra", som forutsetning for å kunne fremme utvikling
- spørsmålet om hvilke forskningspolitiske tema eller områder som forskere utenfra kan eller bør ta opp
- spørsmålet om hvordan forsknings/bistandsprosjekter som initieres utenfra skal kunne vokse seg fast og bli integrert i det mottakende samfunn.

HOVEDINNLEGG

Unni Wikans materiale fra kvinner i Oman var utfordrende i den forstand at det viste i klartekst det enorme gap som eksisterer mellom Vestens - og bistandsorganenes - verden og virkeligheten slik den oppleves av medlemmene i den lokale kultur. Wikans feltarbeid strakte seg over 8 måneder, fordelt på to opphold, og var lagt til en typisk omansk by på omkring 12.000 til 15.000 innbyggere. Oman ligger i Sør-Arabia og har en befolkning på mellom 3/4 og 1 mill. Inntil 1970 var landet helt avstengt fra omverdenen. Da ble den eneherkende sultan avsatt - for øvrig av sin egen sønn - og en moderniseringsprosess tok til som på sikt vil føre til store endringer i det omanske samfunn.

Dette er et samfunn som - ifølge Wikan - er basert på en ekstrem grad av kjønnssegregasjon. Piker giftes bort i 13-års alderen til menn de aldri har sett. Resten av sitt liv bærer de ansiktsmasker foran alle ubeslektede menn, masker som bare kan tas av i bønn til Gud og foran ektemann i enerom. En ser aldri kvinnene på markedet, bare når de skyndsomt haster avsted, bak masker, i bakgatene. En kvinne kan formelt ikke ta ut skilsmisse, og kan ikke forlate sitt hjem for å gå på besøk uten mannens samtykke. Sett utenfra fortøner det seg med andre ord som vi har å gjøre med et samfunn der kvinnene befinner seg i en ekstremt undertrykt stilling.

Når en spør Oman-kvinnene selv om hvordan de vurderer sin livssituasjon, blir en presentert et helt annet bilde. Kvinnene gjorde det klart at hvis feltarbeideren oppfattet dem som en undertrykt gruppe, var det fordi hun tok utgangspunkt i sine egne vestlige verdsettelse og holdninger. Den omanske kultur understreker *forpliktelse* overfor andre, snarere enn *rettigheter*. Oman-kvinnene hevdet at de hadde et godt liv og at de oppfattet de to kjønnsroller som komplementære, ikke konkurrerende. Dersom noen gruppe var underprivilegert i samfunnet, måtte dette etter kvinnes mening være mennene, som levde et langt mer strevsomt og usikkert liv. Når Oman-kvinnen hevder at hun lever et liv rikt på opplevelser, hva innebærer dette? Hva er "et godt kvinneliv" i dette samfunnet? Wikan hadde regnet ut at gjennomsnittskvinnen i Oman utfører omkring 3 timers arbeid hver dag - arbeid som om-

fatter matlagning og barnepass, utført i fellesskap med nabokvinner. Naboskap og venninneforhold er et forankringspunkt som gir trygghet og fellesskapsfølelse til kvinner i et samfunn der pikene i ung alder rives ut fra egne familienettverk. Det er betegnende, sa Wikan, at omanske kvinner, i motsetning til mennene, ikke begrepsmessig skiller mellom naboskap og vennskskapsforhold. For den omanske kvinnen vil derfor det å leve i et naboskap samtidig innebære trygge og aksepterte vennskskapsrelasjoner. Mennene, som må ut i lønnet arbeid for å tjene til livets opphold, eksponerer seg for en mye videre "offentlig opinion", og mangler langt på vei den trygghet som naboskapstilhørighet gir.

Utover de daglige matlagnings- og barnepassrutiner er kvinnes virksomhet beskjedent. For det meste sitter de ganske stille. De beskjefriger seg lite med håndarbeid eller andre sysler, fordriver ikke tida med sladder, som er nedverdiggende og uakseptabelt i omanernes øyne, kjeder seg ikke. De synes tvert imot at det er godt å slippe og arbeide i et klima som pga. sin fuktighet og varme gjør alt fysisk arbeid svært anstrengende. I den seinere tid, som ledd i den nye sultans moderniseringsprosess, har noen kvinner begynt å ta voksenopplæring; ikke fordi de selv har lyst, men fordi mennene ønsker det. Når mennene arbeider så hardt for å gi oss det vi setter pris på - muligheter til økonomisk generøsitet - hvorfor skal ikke vi til gjengjeld gjøre det mennene ønsker? For Oman-kvinnene var dette et helt naturlig spørsmål å stille, ut fra den komplementaritetss- og forpliktelsestankegang som karakteriserer deres holdning til kvinners og menns roller i samfunnet.

Wikan la i sin framstilling vekt på å få fram hvordan kvinnene i Oman oppfattet sine egne muligheter innen rammen av et samfunn som helt fram til i dag har praktisert et skille mellom kjønne som, sett med vestens øyne, må karakteriseres som gjennomgripende og kvinneundertrykkende. Som nevnt har kvinner ikke formell adgang til å oppnå skilsmisse. Dersom en kvinne likevel ønsker å skille seg, ordner hun det lett, ifølge Wikans informanter, ved å løpe hjem til mamma. Det er svært nedverdiggende for mannen å hente sin kone etter et slikt utspill. Gjentar det seg flere ganger, gir han henne derfor skilsmisse for ikke helt å tape ansikt. Dersom mannen på sin side ønsker skilsmisse, som han har

formell rett til, er dette av økonomiske grunner svært vanskelig fordi det omanske ekteskapssystem fremdeles er basert på høye brudepriser.

Ansiktsmaskene kan tas som et annet eksempel på hvordan forskerens vurdering av et kulturelt trekk avviker sterkt fra den lokale oppfatning. Disse maskene, sa Wikan, som i vår del av verden er et av de mest markante tegn på undertrykking, oppfattes av Omankvinnene dels som et skjønnhetsmiddel, dels som en beskyttelse mot omverdenen. Enhver maske er laget spesielt for den kvinne som skal bære den. Maskene bidrar dermed til å framheve ansiktets karakter og dets skjønnhet. Samtidig fungerer maskene som beskyttelsesmiddel som det kan være godt å gjemme seg bak i tunge stunder.

Wikan understreket at den arabiske kultur langs Middelhavet i mange trekk skiller seg fra kulturen på den arabiske halvøy. Hun pekte også på at hun i arbeidet med Omankvinnene hadde funnet det svært vanskelig å anvende tradisjonell rolleanalyse med begreper som sanksjon, strategi etc., og at hun i stedet hadde vært på jakt etter komplementaritetsbegreper. Wikan hevdet i denne sammenheng at vestlige samfunnsvitenskaper generelt er dårlig egnet til å takle systemer som bygger på samarbeid, og ikke på konflikt og konkurranse.

I diskusjonen som fulgte om problemer i forbindelse med vår forståelse av kvinners situasjon i utviklingslandene, presiserte Wikan at hennes utgangspunkt var et ønske om å forstå og beskrive Omankvinnene på deres egne premisser. Dette så hun som en nødvendig forutsetning for overhodet å kunne drive forskning i fremmede kulturer. Wikan mente at selv om det i dag ikke er noen utviklingsprosjekter i Oman, er det bare et tidsspørsmål når slike settes i gang. En forståelse av den lokale kultur og dens egenart, slik hennes studium av Omankvinnene er et forsøk på, er avgjørende for at bistand utenfra skal kunne fremme utvikling i et samfunn som bare så vidt står på terskelen til vår moderne tid.

Aud Talles presentasjon av det kontroversielle tema klitoridectomi problematiserte det valg vi står overfor når vi skal ta stilling til hva vi kan eller bør ta opp som forskningspolitisk tema i utviklingsforskning. Talle understreket at hun hadde valgt en ekstrem kulturell form som utgangspunkt for diskusjonen fordi det ekstreme - i sin rendyrkede form - ofte kan kaste lys over og gi innsikt i de mer generelle problemstillinger som opptar oss. Hun pekte også på at hennes innsikt på dette området ikke var basert på analytisk forståelse, men snarere på faktisk kunnskap hentet inn dels ved å overvære omskjæringsseremonier i Øst-Afrika, dels gjennom et utredningsarbeid for SIDA.

Hva er så klitoridectomi? Klitoridectomi eller omskjæring er lemlesting av de kvinnelige kjønnsorganer. Omskjæring av jenter blir oftest foretatt i 6 - 8 års alderen. Inngrepet utføres gjerne av et kvinnelig familiemedlem under dårlige hygieniske forhold, og er svært smertefullt. Det er fire grader eller typer av omskjæring, som alle kan ha fysiske og psykiske skadevirkninger.

Det er særlig i de kusjittisk-talende områder i Afrika at vi finner skikken utbredd. Fra disse kjerneområder antas man at omskjæring i ulike former har spredd seg ved kulturell diffusjon og praktiseres nå i omkring 30 land i Afrika, særlig i Øst- og Vest-Afrika. Ifølge Talle blir det anslått at omkring 20 mill. jenter - som et absolutt minimumstall - omskjæres årlig.

Det er uklart hvordan skikken egentlig kom til. Det eneste vi vet, sa Talle, er at den har vært praktisert i svært lang tid og at vi i dag finner den i mange forskjellige typer samfunn. I de opprinnelige opphavsområdene synes det å være visse felles trekk ved de samfunn som praktiserer omskjæring - f.eks. buskap som viktig livsgrunnlag og patrilineære familiegrupper, der kvinner inngår som eiendom, ressurs og arbeidskraft. Typisk for slike familiegrupper er, mente Talle, en objektivisering eller umyndiggjøring av kvinnene.

Etter hvert har imidlertid omskjæringsskikken spredd seg også til jordbrukssamfunn og tradisjonelt mere kjønnssegaltære samfunn. En må derfor lete etter flere typer forklaringer på skikkens utbredelse i dag. Som eksempler på typer av forklaringer som ofte

trekkes inn, nevnte Talle omskjæring som del av et elaborert overgangsrituale, som uttrykk for et estetisk syn - som i Egypt, og som utslag av et samfunns moralske holdninger.

Et gjennomgående trekk synes å være at omskjæring oppfattes som en kulturell form som gir identitet og fellesskapsfølelse til de kvinner den berører. Det er dessuten viktig å ha klart for seg, sa Talle, at i disse samfunnene er omskjæring nøkkelen til ekteskapet. Og det er først gjennom ekteskap og barnefødsler at du blir "riktig" kvinne. Omskjæring har derfor både en sosial og en økonomisk betydning. En slik sammenveving av kulturelle, økonomiske og sosiale faktorer bidrar til å forklare at klitoridectomi langt på vei er et tabubelagt tema, som riktignok kan tas opp på internasjonale konferanser, men som det i realiteten er svært problematisk å nærme seg som forsker. Talle pekte på at det i enkelte land har vært gjort forsøk på å innføre forbud mot å praktisere omskjæring. Fordi det dreier seg om handlinger i privatsfæren, er slike forbud imidlertid svært vanskelige å håndheve.

Talle understreket i sin innledning at dersom vi, i vår del av verden, ønsker å nærme oss klitoridectomi som forskningstema, er det en forutsetning at vi kommer i dialog med de kvinner dette angår i praksis. Hun mente at de afrikanske kvinnes holdning til spørsmålet sannsynligvis er preget av noe kryssende interesser. På den ene siden finnes det en gryende opposisjon, skjønt det ofte er vanskelig å stå fram og markere synspunkter som bryter med hevdvundne tradisjoner. Samtidig er det en tendens til, overfor europeere, å forsvare omskjæringens praksis ved å understreke dens nære tilknytning til afrikansk identitet. Gitt de mange begrensninger som i dag eksisterer innen utviklingsforskning - både praktisk mht. forskningstillatelse, og når det gjelder å komme i dialog med afrikanske kollegaer - kan en spørre seg, sa Talle, om klitoridectomi er et forskningstema som bør tas opp. Et slikt spørsmål blir påtrengende når en tar i betraktning at hva som er forskningsmessig relevant i utviklingslandene som oftest bestemmes av vestlige forskere. Talle besvarte sitt eget spørsmål positivt og pekte på at spredte og fragmentariske data og manglende analyse og samfunnsvitenskapelig kontekst tilsier at vi som kvinnelige forskere, i samarbeid med afrikanske kollegaer, har en oppgave foran oss på et område som mannlige forskere og politikere har vist liten interesse for å ta opp.

I debatten som fulgte fikk Talle støtte for dette syn. Det ble bl.a. understreket at hvert enkelt delproblem innen feltet måtte settes inn i en sosio-økonomisk sammenheng. Ved å skaffe til veie et solid kunnskapsgrunnlag ville vi - i samarbeid med de afrikanske kvinnene - kunne bidra til å utforme strategier i arbeidet med å avskaffe klitoridectomi som institusjon.

Tord Høivik tok for seg informasjonssøking om kvinner i u-land, dvs. bibliografisk søking ved hjelp av datamaskiner. Institutt for fredsforskning har nå en EDB-terminal for slik datasøking. Høivik redegjorde for denne og for en systematisk informasjonssøking anvendt på kvinner og utvikling som var foretatt i forbindelse med seminaret. Databanker, med statistisk informasjon fra surveyundersøkelser, offentlig statistikk og andre former for data-innsamling, har lenge vært i bruk i samfunnsforskningen. Databaser som lagrer bibliografisk informasjon om publikasjoner elektronisk, er imidlertid noe nytt. Slike databaser øker raskt i antall og omfang, sa Høivik. Av de omkring 150 større baser som finnes i dag, har ca. 30 samfunnsvitenskapelig relevans. Forskningsinstitusjoner med EDB-terminal kan, uansett hvor de befinner seg i verden, utnytte disse basene. I Norge har SV-biblioteket/Blindern og PRIO EDB-terminaler som tar imot eksterne henvendelser om samfunnsvitenskapelig litteratursøking. Høivik antydte at de totale etableringskostnader for en slik terminal ligger på omkring kr 30.000. En vanlig litteratursøk på et noenlunde avgrenset område tar - typisk - et kvarters tid og koster mellom kr 300 og kr 400.

Høivik orienterte kort om enkelte viktige typer bibliografisk informasjon som nå er tilgjengelig som databaser:

Social Sciences Citation Index (SSCI). SSCI er verdens eneste sitatindeks for samfunnsvitenskap og det beste utgangspunkt for å søke etter artikler om et bestemt emne. Papirkopier av SSCI utgis 3 ganger i året og inkluderer vanligvis artikler som er publisert et par måneder i forveien. For tidligere år er materialet samlet i årsbind. Databasen inneholder informasjon om artikler helt opp til de siste 14 dagene.

Dissertation Abstracts International. Basen omfatter nesten alle nord-amerikanske og en rekke europeiske Ph.D.-avhandlinger. Referanser kan fås tilsendt i Xerox eller mikrofilm-kopi.

Agricola. Bibliografisk informasjon for anvendt forskning om jordbruk, ernæring og bygde-sosiologi. Denne og lignende baser er viktige fordi de fanger inn informasjon som faller utenfor tradisjonelle akademiske publikasjoner.

LIBCON: Library of Congress. Verdens største bibliotek som tar sikte på å registrere alle nyutkomne bøker over hele verden.

LABORDOC. Bibliografisk informasjon, bl.a. dokumenter, om arbeidslivsspørsmål. I regi av ILO.

Sociological Abstracts. Sammendrag av artikler og rapporter av sosiologisk betydning fra omkring 1200 periodika.

Public Affairs Information Service (PAIS). Base for nyhetsoversikter om sosiale, økonomiske og politiske spørsmål, snarere enn for akademiske arbeider.

Smithsonian Science Information Exchange (SSIE). Base som dekker pågående og nylig avsluttede prosjekter, i hovedsak finansiert av amerikanske offentlige midler.

Høivik nevnte i forbindelse med SSIE at det i dag finnes aktuelle prosjektkataloger over u-landsprosjekter i Sverige, England, Tyskland, Holland og Frankrike. Han avrundet sin orientering med å peke på to trekk ved EDB-søking som det kan være verd å legge seg på minnet:

- EDB-søking koster drastisk ned på søketiden. Den gjør det imidlertid ikke lettere å skaffe seg den litteratur en ønsker å fordype seg i.
- En bør legge om arbeidsstilen dersom en vil satse på EDB-søking, fordi en aldri vil kunne rekke å lese igjennom all den litteratur som slik søking fanger inn.

For interesserte som ønsker å vite mer om samfunnsvitenskapelig informasjonssøking, anbefaler vi:

Tord Høivik: Informasjonssøking: en innføring for samfunnsvitere.
Oslo: PRIO 1978, 49 s., kr 25.-.

Tord Høivik: Information Technology and Peace Research.
Oslo: PRIO 1978, 16 s., kr 8,-.

Elisabet Helsing rettet søkelyset mot forholdet mellom prosjekter og bevegelser, dvs. mellom ulike metoder eller arbeidsformer i utviklingsarbeid. Hennes refleksjoner baserte seg på erfaringer hentet fra slikt arbeid i u-land og i Norge.

Helsing pekte på at utviklingsprosjekter tradisjonelt har hatt underprivilegerte grupper, i vårt eget land og i u-landene, som målgrupper. Hensikten med slike prosjekter har vært å bidra til å skape endringer i disse gruppers leveforhold ut fra en ideologi om at "det er vi som kan utvikle dem".

Med utgangspunkt i erfaringer fra langvarig prosjektarbeid i Bangla Desh, ga Helsing følgende stikkord for hva hun anså som kritiske kjennetegn ved *prosjektformen*, slik den har vært praktisert til nå:

- Prosjektets ideologi og mål defineres utenfra, dvs. av oss, og ikke av dem som har problemene.
- Prosjektets ideologi, fordi den er definert av oss, er ofte irrelevant i forhold til lokale behov. For å illustrere dette poeng, trakk Helsing fram som eksempel et bistandsprosjekt fra Bangla Desh som skulle bedre landsbykvinneres levekår. Prosjektet omfattet et tilbud til kvinnene om en rekke ulike treningskurs. I et land der jordbruket er livsgrunnlaget for de aller fleste, inneholdt ingen av de omkring 165 kursene noen form for landbrukskunnskap som kvinnene kunne ha direkte nytte av i sitt daglige arbeid.
- Allianse mellom lokal elite og "oss" utenfra - mellom parter som kan kommunisere.
- Avhengighet av bidragsyterne som en må stå til regnskap overfor. Utvikling må kunne måles - altså være synlig.
- Prosjektets videre levedyktighet. Spørsmålet om hvordan forsknings/bistandsprosjekter skal kunne gjøre seg uavhengig av oss som setter det hele i gang og slå rot hos dem det angår.

Helsing pekte på viktigheten av å drive forskning på prosjekter, men at slik forskning ofte møter motstand, i alle fall hvis det dreier seg om forskning rettet mot noe annet enn helt uviktige parametre.

Bevegelser, sa Helsing, har som kjennetegn at

- de drives av dem det gjelder, dvs. at det er ens egne behov som får en til å slutte seg til bevegelsen. Hun nevnte Nyfeministene og Ammehjelpen som eksempler på slike bevegelser.
- de knytter til seg personer med nødvendig lokal intuisjon og kulturkunnskap - som utenlandske prosjektarbeidere ofte mangler - som gjør det mulig å forstå det som sies og som ikke sies.

Forskning på bevegelser, sa Helsing, er nødvendig som hjelpemiddel til å forstå den prosess som foregår. Hun nevnte Ammehjelpen, som har fungert i mange år og som nå har behov for systematiske data for å kunne si noe om hvilken reell betydning organisasjonen har hatt blant norske kvinner.

Helsings ønske var at prosjekter, initiert utenfra, utvikler seg til lokale bevegelser som kan videreføre det utviklingsarbeid som var prosjektets målsetting. Vårt bidrag som vestlige forskere, er, på den positive siden, *avansert teknologi, kunnskap, oversikt, friske øyne på fremmede samfunn og erfaringer fra vårt eget samfunn.* Vi har imidlertid også negative og skremmende muligheter til å bruke forskningsresultater til å opprettholde utbyttingssystemer og paternalisme i tillegg til en innebygget redsel for å ta opp våre egne problemer. Hva vi *tør gjøre*, konkluderte Helsing, er å holde en dialog gående med våre kollegaer i utviklingslandene - en dialog som hele tida må føres på utviklingslandenes egne premisser.

Helga Hernes understreket i sitt innlegg at forskning om kvinners levkår i Norge og i u-landene har mye å lære hverandre. (Vi refererer for øvrig ikke Hernes' innledning, men viser til hennes orientering i Nytt om kvinneforskning nr. 6/78.)

OPPSUMMERENDE DISKUSJON

En rekke temaer ble tatt opp i den oppsummerende diskusjonen som avsluttet seminaret. Vi gjengir ganske kort noen momenter fra hovedpunktene i debatten, som særlig tok opp spørsmålene om

- a) hva kvinneforskere i Norge kan gjøre for å fremme forskning om kvinner i u-land, og
- b) på hvilken måte sekretariatet kan bidra til å fremme slik forskning.

Forholdet mellom forskning og bistandsvirksomhet lå implisitt i mye av diskusjonene omkring a) og b) og blir derfor ikke behandlet som eget punkt i referatet.

- a) Det var enighet om at en innsats fra vår side på feltet u-landsforskning er betinget av at vi får til et samarbeid med utviklingslandenes egne forskere. Det ble pekt på at det burde satses på grunnforskning for å utvikle en motekspertise til dagens "prosjektideologi". I dette arbeidet ville vi måtte balansere mellom to ideologiske ytterpunkter - kulturrelativisme og kulturimperialisme.

Det ble videre hevdet at vi ofte utviser en viss ubeskjedenhet når det gjelder forventninger til vår forskerrolle. Kanskje burde vi i første omgang sette oss ned og granske våre egne prosjekter, deres anvendbarhet og konsekvenser for u-landene. Et neste skritt ville være - på sikt og i samarbeid med u-landsforskere - å kartlegge hvilke forskningsbehov som er mest presserende.

Spørsmålet om formidling ble også tatt opp. Det ble pekt på at prosjekter som oftest gjennomføres uten tanke på formidling av forskningsresultater og at formidlingsarbeid i dag har lav status i akademiske miljøer. Dersom vi vil at forskning skal bidra til sosial endring, må vi bruke tid og krefter på formidlingsspørsmålet og ha klart for oss hva vi vil formidle, i hvilke former og til hvilke grupper.

- b) Når det gjaldt sekretariatets rolle på dette forskningsområdet, ble spørsmålet om å yte direkte økonomisk støtte til kvinneforskere i u-land tatt opp. Slik støtte kunne ta mange former, f.eks. egne stipendprogram for u-landsstudenter/forskere, reise- og seminarstøtte og midler til vit.ass. assistanse. Det ble understreket at denne forskerstøtten i størst mulig grad måtte være knyttet til virksomhet i u-landene. Slik støtte ville være langt mer effektiv mht. å bygge opp forskningskompetanse og -miljøer i disse landene enn den strategi som i store trekk har vært brukt til nå, nemlig å gjøre støtten avhengig av opphold i et vestlig land. Det ble imidlertid understreket at u-landsforskere selvsagt også vil ha faglig utbytte av gjesteopphold i våre land - opphold som vil kunne gi inspirasjon og teoretiske impulser til videre arbeid.

Det ble fra sekretariatets side pekt på at selv om budsjettet i dag ikke gir muligheter til å opprette egne stipendprogram, ligger det i prinsippet ingen ting i sekretariatets mandat som skulle være til hinder for dette. Det ble også understreket at seminardeltakerne var velkomne til å ta initiativ til å danne nye arbeidsgrupper ut fra de interesser og behov som eksisterer på området, eller til å slutte seg til de arbeidsgruppene som allerede er i gang. Et viktig poeng med arbeidsgrupper var, ble det sagt, at forskere ofte får mye av sitt veiledningsbehov dekket gjennom deltaking i gruppearbeidet.

Det ble også vist til Nytt om kvinneforskning som kontakt- og informasjonsorgan som u-landsforskere - på linje med andre med interesse for kvinnespørsmål - kan bruke i sitt arbeid.

Det var enighet om at møtet på Gran burde gjentas årlig i tida framover.

N.G.

REFERAT FRA KURS I BRUK AV TIDSNYTTINGSDATA

Bergen, 8. og 9. januar 1979

av

Agnes Andenæs, Rune Frøyland, Olaf Holm

Første dag

Første dag ble brukt til gjennomgåelse av tidsnyttingsundersøkelser, av den mest tekniske delen. Dagen var delt i to, med innlegg av Susan Clark og Susan Lingsom.

Susan CLARK snakket om den internasjonale tidsnyttingsundersøkelsen som er gjort i 12 forskjellige land. Dette ble gjort i perioden 1965-66. Hun snakket om hovedfunnene ved disse undersøkelsene og om metodiske problemer.

Hovedregistreringen ved denne undersøkelsen gikk på primæraktivitet; når på dagen denne ble utført, hva man gjorde samtidig (sekundæraktivitet), hvem man var sammen med når man gjorde disse aktivitetene, og hvor personene var.

Hun redegjorde for ulike måter å analysere disse data på:

1. Utgangspunkt i respondenten. Hvem gjorde hva? Dette gir utgangspunkt for f.eks. sammenligning av menn og kvinners aktiviteter.
2. Utgangspunkt i hendelsene. Hvilke typer aktiviteter, og hvor mye tid brukes på hver enkelt av dem?
3. Forandring over ukedager, årstid.

Metodevansker

1. Vi mangler presise definisjoner av hva en handling/aktivitet er. Derfor blir det vanskelig med kvantifisering.
2. Et annet problem med kodingen er folks ulike språkbruk. F.eks. å stå opp; for noen innebærer det bare å stå opp fra sengen, for andre hele morgenritualet.

3. Dårlig kontroll over intervjusituasjonen. Inn her kommer at de forskjellige land arrangerte intervju på forskjellige måter. Tydelig er dette når vi ser på frafall. I Østblokk-landene var det mye mindre frafall på de intervjuene som ble arrangert av statlige organer.
4. Det blir vanskelig å sammenligne data fra byer av ulik størrelse.
5. Begrensningen i at intervjuet omfatter bare 24 timer. Dermed blir det vanskelig å få tak i lavfrekvent atferd, som f.eks. gå på teater. Susan Lingsom kommenterte til dette: Hvor viktig er slik lavfrekvent atferd for livsstilen? Er ikke yrkesdagen og det man gjør i familien på en hverdag tross alt det viktigste?

Noe som ikke kommer fram av slike tidsnyttingsundersøkelser er hvordan folk subjektivt opplever sitt tidsbruk. Vi vet ikke hvilken holdning de har til sin bruk av tid, hva de synes er viktig. Har folk valgmuligheter for hvordan de skal bruke tiden sin? Vi får ikke vite noe om hvordan valg med langvarige konsekvenser spiller inn for bruken av tid.

En annen begrensning ligger i at bare en fra hver husholdning er blitt spurt. Dermed vet vi ikke hvordan den enes atferd denne spesielle dagen er påvirket av hva de andre i familien gjorde. Dette er det ikke spurt om.

Med alle disse begrensningene blir det viktige spørsmål: Hvordan kan en slik undersøkelse forbedres? Ideer om dette kan man få ved å forfølge visse aktiviteter, dessuten å bruke en undersøkelse på utvalgte befolkningsgrupper. Den nye norske undersøkelsen, Prøveundersøkelsen om tidsbruk og omsorg, gir også ideer. Her er dagboken supplert med et intervju.

Arnlaug LEIRA stilte spørsmålstegn ved nytten av å samle inn slike mengder med data. Du må vite hvilke formål du har med innsamlingen, kriterier for hva du skal registrere og legge vekt på, og hvor detaljert det er nødvendig å gå til verks. Hvilke variasjoner blir egentlig skjult av gjennomsnittsdata?

Kan bruk av tidsnyttingsdata si oss noe om livskvalitet? En vanskelighet her er at du mangler kriterier for hva livskvalitet er. Vet vi f.eks. noe om hvor mange sosiale kontakter som er bra? Noe kan vi si. Når en utearbeidende småbarnsmor blir utsatt for tidspress, kan vi se dette på at hun sover mindre. Underskudd på søvn kan bli et mål for stress. Noe annet en ser, er at når folk får mer fritid, brukes mye av denne tiden til å se på TV.

Susan LINGSOM redegjorde for det spesielle ved den norske undersøkelsen. Hun pekte på en fare ved bruk av tidsnyttingsstall. De ser så nøyaktige ut, men er kanskje ikke så pålitelige og kan derfor misbrukes. Hun sa litt om frafallet, som er relativt stort - 42% i den norske undersøkelsen. Vi vet lite om hvem som faller fra og kan derfor få et skjevt utvalg. I den første undersøkelsen i Norge ble omsorg lite påaktet. Man kan tenke seg at denne tiden som der ble betegnet som husmorens fritid, i virkeligheten er blitt brukt til omsorgsarbeid. For å dekke dette fenomen, er begrepet "passiv omsorg" nyttig.

Her ble det en lengre debatt om hvordan omsorg skal defineres. Vi viser til definisjon i arbeidsnotatet fra Statistisk sentralbyrå: "Rapport om Prøveundersøkelsen Tidsbruk og Omsorg." En del av debatten gikk på forskjell mellom service og omsorg. Vi syntes det var bra at dette med tilgjengelighet kom fram: Omsorg er det også når mor og far ikke kan disponere tiden sin på hvilken som helst måte, at en er bundet til å være tilstede. Omsorg er noe som må gjøres her og nå, det kan ikke utsettes. Service derimot, er noe du i større grad selv kan bestemme når du vil utføre.

Denne passive omsorgen har de prøvd å måle i den nye undersøkelsen, både ved at du skal beskrive biaktivitet og at du for hver 15 minutters periode skal krysse av om du hadde kontakt med barnet eller ei. Imidlertid er resultatene ikke blitt særlig gode. Dette kan ha sammenheng med flere ting. Folks forståelse av ordet pass er forskjellig. For de fleste gjelder dette for barn under 2 år. Dessuten er det en aktiv handling. For noen småbarnsforeldre slo det stort ut at de oppfattet hele døgnet som tilsyn, også når barnet sov, mens det for andre bare var den tiden de tilbragte sammen i stua. Vi refererer også her til arbeidsnotatet for nærmere spesifisering av dette.

Annen dag

Første del av dagen ble brukt av Susan Lingsom til å få reaksjoner og konkrete forslag i forbindelse med spørreskjema. Viktig her var: forpliktende type besøk til slektninger, hvem henvender man seg til for å få hjelp, er det spesielle grupper som ordner med omsorg for andre, hvordan skjer utveksling av tjenester osv. Det ble litt diskusjon om "kvinneres nye byrde". Mannen skal hjelpe til hjemme, men det blir kvinnen som får ansvar for at dette skjer. En annen ting er språkbruken. Arbeid i hjemmet omtales på en helt annen måte enn arbeid ellers. Arbeidslivets gjøremål omtales i instrumentelle termer, hjemme går det mer på de ekspressive.

Berit AS snakket om vente- og frustrasjonstiden hos husmødre. Det er alltid noe annet som de må gjøre først, andre har krav på din tid, og du må skyve ting du har lyst til å gjøre framover i tiden. Du har ikke kontroll over tiden, ofte ikke engang til å lese avis.

Agnes ANDENÆS snakket om metoden i prosjektet til Hanne Haavind: "Omsorgsfunksjoner og verdioverføring i småbarnsfamilier". Der er en interessert i å vite mer om barns oppvekstmiljø, i hvilke typer samhandlinger de inngår i løpet av en dag.

Intervjuene tar utgangspunkt i mor; hun er den som vet mest om hva som foregår i familien. Utvalgene av familier er strategiske. Tiden brukes som strukturerende faktor. Det er intervjueren som fører dagbok for gårsdagen slik moren kan huske den. Til hver situasjon i løpet av dagen spørres det om hva hun faktisk gjør, hvor de andre i familien er og hva de gjør. I tillegg spørres det om rammer; det er intervjupersonen kunnskaper om den slags situasjoner. Spørsmål som stilles for å få fram dette er: Hvordan pleier det å være? Hvordan er det blitt slik? Hva synes du om at det er blitt slik? Og kanskje: Hvorfor gjør du dette nå? Dessuten om betingelser for overgang fra en situasjon til neste. På denne måten kommer noe av interaksjonens mening fram.

Hensikten med å forklare så detaljert om denne metoden, var å peke på hvilken type informasjon man da får fatt i som ikke kommer fram i en vanlig tidsnyttingsstudie. Her kan nevnes:

1. Samme aktivitet kan bety ulike ting. I mange familier betyr "mor leser avis" noe annet for barna enn "far leser avis". Det første sier noe om at mor er tilgjengelig for barna, det andre at far ikke skal forstyrres.
2. Overordnet tidsstruktur. Aktiviteter skjer ikke bare tilfeldig, men ting som gjøres kl. 9 er også avhengig av hva som skal skje senere på dagen. Ikke minst når uvanlige ting skal skje.
3. Veksling mellom hovedaktivitet og biaktivitet.
4. Overgang fra en aktivitet til en annen. Slike overganger får stor betydning for barn. Når mor går fra en aktivitet til en annen, går hun ofte innom barnet. Hun ser hva det driver med, sysselsetter det så det kan holde på for seg selv osv.

Noe som kan trekkes ut av dette er at den passive omsorgen trer tydeligere fram ved denne måten å intervju på. Det er en arbeidskrevende metode som heller ikke gir så nøyaktige tidsangivelser. På den annen side vinner man mye i kunnskaper om hva aktivitetene betyr.

Etter dette innlegget kom det en del kommentarer. Susan Lingsom lurte på hvordan det ville influere intervjudata at mødrene hadde deltatt i samtalegrupper først. Hun antok at samtalegruppene hadde en viss påvirkning. Et svar til dette var at det er å håpe at slike endringer kommer fram på rømmeriden, der en får fatt i hvordan det var før. Ellers må dette tenkes nøye gjennom.

Berit Ås så et problemområde. Hun mente det var viktig å skille mellom *emik* og *epik*. Det første går på at en observatør beskriver sin oppfattelse av den observerte situasjon ut fra sitt eget språk, mens det andre begrepet går på at forskeren prøver å få tak i hva deltakeren i situasjonen selv legger i det som skjer. Hun mente at det sist beskrevne prosjektet kanskje hadde blandet disse to

observasjonsnivåene sammen, ved at de er i epik på kode i sett-inger* og i emik ved rammene. Hun var redd for at dette kunne bli en sammenblanding.

Antropolog Sidsel Saugestad LARSEN mente at dette ikke var noe problem i dette konkrete prosjektet. Det gikk klart fram av metoden og analysen av data hva som var hva.

Neste punkt på programmet var Anne Marie BERGs redegjørelse for prosjektet "Svake gruppers transportmuligheter".** Prosjektet dreier seg om hvordan personer fra spesielle utvalg i et lokal-samfunn flytter på seg, og hvordan transportmulighetene ligger til rette i forhold til hvilke ønsker de har. Det var særlig det metodiske som ble tatt opp. Her var mange likhetpunkter med tidsnyttingsundersøkelsen - et strukturert intervju i tillegg til utfylling av en tidsdagbok. Intensive intervjuer med noen av deltakerne var også brukt. En del prinsipielle betraktninger kom fram om hvordan få tak i behovet. F.eks. henger opplevelse av behov sammen med hvilke muligheter som faktisk har eksistert de siste 10 årene, behov henger nært sammen med tilbud. I tillegg kommer problemet med at vi som forskere har modeller i hodet for hva som er bra for folk.

OPPSUMMERING

Kari WÆRNESS innledet til en oppsummeringsdiskusjon. Den var av en litt mer filosofisk karakter, om menneskers forhold til tid. Hun tok opp en del tanker Rita Liljeström har satt opp i sin nyeste bok omkring normer for bruk av kvinnetid og mannstid.

* *Settninger er forskerens analyse av typen interaksjon mellom de personene det gjelder.*

** *Rapport om dette prosjektet kan fås på Institutt for samfunnsforskning hos Tora Houg.*

Kvinnetid	Mannetid
Knytte/vedlikeholde sosiale bånd.	Fremme økonomiske interesser.
Trygge tilgang på gjensidig hjelp, stå i beredskap.	Få utbytte i forhold til erkjent egeninteresse.
Selges ikke.	Selges. Lønn gir beskjed om hva tiden er verdt.
Samordnet, gjør flere ting på en gang.	Segregert tid. Oppmerksomhet om én oppgave om gangen.
Diffus programmering, glidende overganger fra en aktivitet til en annen. Flere aktiviteter på en gang.	Streng programmering, klare forskjeller arbeid - fritid.
Usynlig eller i hvert fall lite synlig resultat.	Synlig resultat.
Tilstedeværelse her og nå.	Innrettet mot framtiden.

Det kom flere kommentarer til denne listen. Hos oss er det en verdi å kunne planlegge sin tid, mens barn og kvinner sies å leve i øyeblikket. Det kommer imidlertid an på hvilket tidsperspektiv man har. Omsorgsarbeid er av en slik art at man først kan se resultater over et lengre tidsrom. Tar man den enkelte dag isolert, ser det ut til at mannen har større plan over hva han skal bruke tiden til. Sett over en årrekke tar det seg annerledes ut. Omsorgsarbeid kan mer sammenlignes med det å så et frø.

Hva skjer når omsorgsarbeidet profesjonaliseres? Kvinnene blir i større grad økonomisk og følelsesmessig uavhengig av dem de pleier, oppdrar og underviser. Dessuten har de ansvar for dem i et begrenset tidsrom. Det profesjonaliserte omsorgsarbeid splittes opp, noen får de interessante delene, de fleste får rutinejobber. Kvinner faller stort sett inn under siste kategori.

Hvordan bruke tidsnyttingsdata? Kari Wærness snakket om farer ved elendighetsforskning. Griper vi egentlig husmorens hverdag riktig ved å betrakte den ut fra de idealer som mannssamfunnet setter opp? "Rasjonell bruk av tid" er et eksempel. Kvinnelige

forskere er slett ikke sikret fra å falle i den grøften, de heller. Berit Ås kommenterte dette slik: Har kvinnelige forskere "hoppet på" mannens måte å se verden på? På den annen side er det nyttig å sette mål på kvinnetid for å bekjempe myter som "støv på hjernen", "husmødre gjør ingenting" osv. For å mobilisere kvinner til kamp, trengs det annet enn bare å fortelle dem om hvor elendig alt er. Tidsnyttingsdata kan også brukes til å peke på de positive faktorer ved kvinners bruk av tid. Ikke minst blir språkbruken viktig her.

Vi har idealer om hvordan folk burde bruke tiden sin: - ikke se så mye på fjernsyn. Moraliserende holdninger er derfor en annen faktor å være på vakt mot.

En annen kommentar som kom omkring tidsnyttingsdata, var at dette er gjennomsnittsdata. Er det mer interessant å se på avvik? Eller på andre grupperinger innenfor vårt samfunn? Den tidsbruken som er skissert over, har kun kjønn som variabel, den er klasseløs. Det er ikke sikkert at vi har normer som gjelder på tvers av forskjellige grupperinger slik uten videre.

PUBLIKASJONER INNKOMMET TIL REDAKSJONEN

Bøker

SKARD, Torild (red.): "Kvinnekupp" i kommunene. Gyldendal 1979.

MARTINSEN, Kari og WÆRNES, Kari: Pleie uten omsorg? Pax 1979.

NIELSEN, Ruth: Kvindearbejdsret. Juristforbundets forlag, København 1979.

Kvindeforskningsgruppen ved Aalborg Universitetscenter: Kvindeforskning i Danmark. Serie om kvindeforskning nr. 1, Aalborg Universitetsforlag 1978.

KYLE, Gunhild: Gästarbeterska i manssamhället. Studier om industriarbetande kvinnors villkor i Sverige. LiberFörlag, Stockholm 1979.

Rapporter, prosjektnotater, artikler, oversikter

Bibliografisk oversikt over økonomisk litteratur om kvinnespørsmål - med vekt på arbeidsmarkedsforhold. Utarbeidet ved Center for Research on Women, Wellesley College, USA.

KANTER, Rosabeth Moss: The Impact of Organizational Structure: Models and Methods for Change. Dept. of Sociology, Yale University, Connecticut, USA.

Wellesley College, Center for Research on Women: Working papers and publications, september 1978

UTENRIKSTJENESTENS EKTEFELLEFORENINGs håndbok. ULs hustrykkeri 1978

FN og VERDENS KVINNER. Rapport fra NKNs observatører ved FNs 33 generalforsamling 1978. NKNs u-landsinformasjon.

WOMEN IN AFRICA AND DEVELOPMENT ASSISTANCE. Rapport fra seminar arrangert av Scandinavian Institute of African Studies, Uppsala 1978

OMSORGEN I SAMHÄLLET - programskrift för en framtidsstudie om vård och vårdbehov. Delrapport fra prosjektet "Omsorgen i samhället". Sekretariatet för framtidsstudier. LiberFörlag

- Rapport om PRØVEUNDERSØKELSEN TIDSBruk OG OMSORG. Statistisk Sentralbyrå, Arbeidsnotat IO 78/29.
- KJØNNSCROLLER I LEDELSE OG LEDEROPPLÆRING. Forbruker- og administrasjonsdepartementet ved Opplæringsavdelingen i Statens personaldirektorat, 1978. Rapport fra en konferanse.
- FLICK, Marjan: KJØNNSCROLLER I REKLAME. Valgflesk? Arbeidsnotat nr. 8/78, Senter for mediaforskning, INSS, UiB
- Industriøkonomisk institutt, Bergen. ARBEIDSPROGRAM for 1979, Notat nr. 1/79
- BAUDE, Annika: Public Policy and Changing Family Patterns in Sweden 1930-1977. Sages Publications Ltd., London & Beverly Hills 1978.
- KVINNOHISTORISKT ARKIV. Förteckning över nyutkommen litteratur, Göteborgs universitetsbibliotek 4/1978.
- BUVINIC, M., YOUSSEF, N. H., von ELM, B.: Women-Headed Households: The Ignored Factor in Development Planning. International Center for Research on Women, Washington, D.C., 1978
- LIE, Merete et al.: Lønnet Hjemmearbeid. IFIM, Trondheim, rapportnr. STF82 A 78005.
- EKENVALL, Asta: Batrachians as Symbols of Life, Death, and Women. Kvinnohistorisk Arkiv 14. Göteborgs Universitetsbibliotek 1978.
- INAS Arbeidsrapport: Om kvinners sysselsetting og behov for arbeidsplasser i Ullensaker. Inst. for anvendt sosialvitenskapelig forskning, Oslo, rapport nr. 32/78.
- JONUNG, Christina: Policies of "Positive Discrimination" in Scandinavia in Respect of Women's Employment. National-ekonomiska institutionen, Lunds Universitet, 52/78

Tidsskrifter

- HANDEL OG KONTOR. Kvinner - Arbeid - Likestilling (temanummer), nr. 1/79.
- HERTHA. Vem är det som styr tekniken? nr. 6/78
- MILJØ magasinet, Pax nr. 1-2/79
- PRAXIS 38, Pax nr. 1/79

SIGNS. Journal of Women in Culture and Society. The University of Chicago Press, Vol. 4, no. 2 1978

TIDSSKRIFT FOR SAMFUNNSFORSKNING, Universitetsforlaget nr. 1/79.

WOMEN'S RESEARCH AND RESOURCES CENTRE NEWSLETTER, nos. 1-2/79

"BYGGE OG BO PÅ KVINNERS VILKÅR"

Nordisk kvinnekonferanse om større kvinneinnflytelse i bolig- og samfunnsplanleggingen avholdes 4.-6. mai 1979 på Nordiska folkliga akademi, Kungälv, Sverige. Programmet er oppdelt i 3:

1. Idegrunnlag: Våre utgangspunkter

Kvinnens erfaringer og vurderinger som utgangspunkt for planlegging av samfunnet.

Innleder: Brita Åkerman, Sverige

Innlegg ved: Rita Liljeström, Sverige

Anne Ørum-Nielsen, Danmark

Tarja Cronberg, Finland

2. Visjoner: Hva vil vi?

Hvordan ser det samfunn ut som er godt for kvinner (og dermed for mennesker)? Gruppearbeid innenfor forskjellige emner.

3. Handlingsprogram: Hvordan når vi dit?

Gruppearbeid om utforming av strategier til å virkeliggjøre våre visjoner.

Innleder: Berit Ås, Norge

Program med påmeldingsblankett kan fås i NIF og NITOs Studieforbund, Kronprinsensgt. 9, Oslo 2, tlf. (02) 41 87 35. Begrenset deltakerantall.

Nordiske Kvinnens Bygge- og Planforum er en sammenslutning av nordiske kvinner som arbeider med samfunnsplanlegging og boligspørsmål. Sammenslutningen har kontaktgrupper i de forskjellige nordiske land: "Kvinder i byggesektoren" i Danmark, "Kvinnepolitisk planforum" i Norge og arbeidsgruppen "Bo i gemenskap" i Sverige. Lignende grupper er under oppbygging i Finland og på Island.

PLANLEGGINGSSEMINAR PÅ TROLLVASSHYTTA, 19. OG 20. FEBRUAR 1979

DELTA K E R L I S T E

<i>N a v n</i>	<i>P r o s j e k t</i>
AGA, SYNNOVA, forsker Inst. for samf.forskning, Oslo	Kvinner i tradisjonelt mannsarbeid i industrien. Fra 1/7: Kvinners manglende integrasjon på arbeidsmarkedet belyst ved yrkes- og familiehistorier.
ARNESEN, Clara Åse, vit.ass. Inst. for økonomi, UiB	Kvinner og arbeidsmiljøloven
BERG, Anne-Jorunn, h.student Inst. for sos. og samf.k., UiT	Lønna heimarbeid - kvinnekultur - hvor går vi.
BERG, Mie, forskningskonsulent NRK	Kvinner i massemedier. Kvinner som kunstnere (kvinner og kreativitet)
BJØRNSSEN, Torill, vit.ass. Kvinneretten, UiO	Kvinner og uføretrygd
BJØRU, Kirsten, vit.ass. INAS- Oslo	Kvinnens livsløp (arb.tittel)
BORCHGREVINK, Mette, h.student Kvinneretten, UiO	Avsluttet prosjekt i Fødselsrett, Kvinnerett
BRANDT, Ellen, forsker Inst. for samf.forskning, Oslo Fra 15.3: NAVs utredning	Likestilling i akademiske yrker Kvinnelige arkitekters lønns- og arbeidsforhold
BRUNNBERG, Elisabet, vit.ass. Kvinneretten, UiO	Familjerettens og arbeidsrettens seneste utveckling. Om og hvor der finns harmoni mellom dem.
BROCH-DUE, Anka, vit.ass. Senter for kvinneforskning, UiB	Jenters valg av utdanning - et valg av livsløp? - ønsker/planer
BRUDAL, Lisbeth, konsulent FAD	Nordisk forskningsprosjekt: Familie- og likestillingspolitikk ved føde- og barselavdelinger.
BAADSHAUG, Maren Brit, forsker Norsk produktivitetsinst., Oslo	Arbeidsmiljø i kontoryrker
EIDE, Ingrid, amanuensis Inst. for sos., UiO/styret i NAVFs sekr. for kvinneforskning	

EIDE, Karin Hagen, ktr.fullm.
NAVFs sekr. for kvinneforskning

FLICK, Marjan, prosjektleder
Senter for mediaforskning, UiB

FREDRIKSEN, Sissel, konsulent
Hovedkomiteen for norsk forsk.

GORNITZKA, Nina, daglig leder,
NAVFs sekr. for kvinneforskning

GRENNES, Ragnhild, konsulent
Forskningsavd., KUD

HALSAA, Beatrice, høgskolelektor
Hedmark og Oppland DH-skole

HAUKAA, Runa, vit.ass.
Inst. for psykologi, UiO

HJORT, Lisbet, forsker
Norsk produktivitetsinst., Oslo

HOLTER, Harriet, professor
Inst. for psykologi, UiO/styret
i NAVFs sekr. for kvinneforsk.

HOUG, Tora, forsker
Inst. for samfunnsforsk., Oslo

KAUL, Hjørdis, forsker
IFIM, Trondheim

KIELLAND, Tove
Universitetsforlaget, Oslo

KJØLSRØD, Lise, vit.ass.
Inst. for sosiologi, UiO

KLEPPE, Ingeborg Astrid, vit.ass.
Senter for kvinneforsk., UiB

KORBØL, Aud, forskerveileder
Inst. for samf.forskning, Oslo

LEIRA, Arnlaug, forsker
Inst. for samf.forskning, Oslo

LIE, Merete, forsker
IFIM, Trondheim

Kjønnsroller i reklame. Kjønns-
rolleideologi og -formidling

Kjønnspolitikk og distriktspolitikk

"Verdien av husmorens arbeid - for
kjærlighet eller penger?" h.oppg.

Kommunale likestillingsutvalg

Kvinnebevegelsen i Norge: Felles-
skap og splittelse

Arbeidsmiljø blant kontorfunksjo-
nærer

Fellesskap, samhold, distanse og
konflikt mellom kvinner. Et vei-
ledningsprosjekt

Ressursforvaltning i norske hus-
hold. Svake forbrukergruppers
transportmuligheter.

Arbeidsvilkårs betydning for
kvinnens arbeidstilknytning

Arb.tittel: I. "Kvinnefellesskap
i lokalsamfunn". II. "Yrkes-
historier i et tregenerasjonsper-
spektiv".

"Endringer i nordiske familiers
livsmønster". H.oppg.: "Arbeids-
miljø i hjemmet".

Kvinnens tilknytning til ulike
arbeidsmarkeder

Arbeidsvilkårs betydning for
kvinnens arbeidstilknytning
(data fra industrien)

LIE, Suzanne Stiver, forsker Diakonhjemmets sosialskole	Kartlegging av innvandrerkvinner arbeidssituasjon (FAD-prosjekt)
LYSAKER, Margrethe, h.student Kvinneretten, UiO	Kvinner rett til prevensjonsvei- ledning
MELBY, Kari, vit.ass. Kvinneretten, UiO	Prostitusjon i Norge - forutset- ninger og kontroll
NICOLAYSEN, Berit, vit.ass. Inst. for sos. og samf.k. UiT	"Legitimering av kjønnsforskjeller" spes. mht. retter og muligheter til lønna arbeid.
NOACK, Turid, konsulent SSB	Fruktbarhetsmønstre i Norge
NORDBRØND, Lise, sosialkon. Inst. for samf.vit., UiTø	Eineforeldrefamilien - ulike eine- foreldrefamilier i 3 nord-norske kommunar
NÆSS, Siri, forsker INAS, Oslo	Yrkeshistoriens betydning for gifte middelaldrende kvinners vel- ferd
OSMUNDSSEN, Kari Moxnes, h.stud. Inst. for sos. og samf.k., UiT	Kvinner situasjon i ekteskapet (skilte kvinner)
PEREZ, Veronica, forsker AFI, Oslo	Ønsker, behov, holdninger hos kvinner over 25 år som vil ut i arbeidslivet sett i forhold til livsløpet.
RAVNDAL, Edle, vit.ass. Statens inst. for alkoholforsk.	Den kvinnelige alkoholiker i kjønnsrolleperspektiv (arb.tittel)
REITHER, Maj Vogt, cand.polit. Sosialantropologisk inst., UiB	I. Standardisert opplegg for ut- arbeidelse av sosiale konsekvens- analyser. II. Kvinner som etablerer egne bedrifter.
RØRSLETT, Maj Birgit, NAV-stipendiat	Undersøkelse av "voksne" kvinnelige studenter ved UiO: motivasjon, studiesit., barrierer, livsløp. Utd. i voksen alder. kompensasjon og likestillingsmiddel for kvinner?
SANDBERG, Benedicte, forsker Inst. for sosialmedisin, UiO	Familier med funksjonshemmede barn (Frambu-prosjektet)
SKARD, Torild, forsker AFI, Oslo	Rekruttering av kvinner til kommunestyre
SKREDE, Kari, byråsjef FAD	Tidligere arbeidet i "Yrkeshistorie- prosjektet"

SOLBERG, Anne, NAVF-stip. Inst. for rettssosiologi, UiO	Barn i arbeid. Barns deltakelse i arbeidslivet i to nord-norske lokalsamfunn.
SPANSDAHL, Ulla, h.student Inst. for sosialantropologi, UiO	Bondekvinner - makt/arbeidsdeling i en jordbrukskommune
STRØMSHEIM, Gunvor, forsker Inst. for samf.forskning, Oslo	Særordninger i arbeidsmiljø
SVERDRUP, Tone, siv.øk/cand.jur. Kvinneretten, UiO	Lovvern for arbeidstakere i andres hjem
SØRENSEN, Bjørg Aase, forsker AFI, Oslo	(tjenestefri)
SØRENSEN, Knut H., forsker Norsk inst. f. sykehusf., UiT	1. Arbeidsmiljø blant kontorpersonale på RTS 2. Arbeidstid og arbeidsmiljø i helseinst.
SØRENSEN, Mette, forsker INAS, Oslo	Kvinneres livsløp: Stilling i lønnet og ulønnet produksjon
TITLESTAD, Kristin D., forsker Industriøk. inst., NHH	"Kvinner i industrien". Analyse av kjønnsforskjeller i timelønn og stillingsplassering.
TORNES, Kristin, univ.lektor INSS/Senter for kvinnef., UiB	Kvinneres utdanning som bestemt av barrierer
VIGELAND, Kari, univ.lektor Inst. for psykologi, UiO	Eneforsørger-familiens situasjon: Sosiale og psykologiske aspekter. (Interessert i: Kirkens innflytelse på kvinners levekår)
VOGT, Agnes, cand.jur. Kvinneretten, UiO	En undersøkelse av kvinners familierettslige stilling
VOJE, Kirsten, vit.ass. INSS/Senter for kvinnef., UiB	Kvinnelig representasjon i offentlige råd og utvalg. H.oppg.: Sosial og politisk mobilisering av kvinner
VOLLSET, Gerd, førstetekonsulent FAD	
WANKEL, Elisabeth Dons, h.stud. Kvinneretten, UiO	Gjenlevende ektefelle og andre enker
WETLESEN, Tone Schou, førsteam. Inst. for sosiologi, UiO	Helse, sykdom og mellommenneskelige relasjoner. Barns plass i kvinners ønskede og faktiske livssituasjon.
AS, Berit, dosentstipendiat Etnografisk museum, UiO	Om begrepet "kvinnekultur"

OVERSIKT OVER FINANSIERINGSKILDER

	<u>Søknadsfrist</u>
Rådet for samfunnsvitenskapelig forskning, NAVF	15. mai
Rådet for forskning for samfunnsplanlegging, NAVF (søknader kan også behandles utenom formelle frister)	15. mai
Forbruker- og administrasjonsdepartementet, Familie- og likestillingsavdelingen	15. september
Justisdepartementet	15. mai
Kirke- og undervisningsdepartementet	15. september
Kommunal- og arbeidsdepartementet, arbeidsavd.	15. september
Kommunal- og arbeidsdepartementet, arbeidsmiljøavd.	Ingen fast
Sosialdepartementet	1. oktober
NORAD	1. juli
Rådet for anvendt pressforskning	1. oktober
Utvalget for rustningskontroll og nedrustning	15. januar
Arbeidsgiverforeningen	31. august
Nordisk Kulturfond (Nordisk Råd)	Ingen fast
Ledersopplæringsrådet i Norge	5. februar
Norsk produktivitetsinstitutt (NPI)	4 ganger i året
Nansenfondet	15. november
Nordiska samarbetskommittén för internationel politik, inkl. konflikt- och fredsforskning	1. mars, og 1. oktober
Nordiska Afrikainstitutet, Uppsala	15. mai, og 15. november
Centralinstitut for Nordisk Asienforskning (CINA), København	15. desember
Forskjellige fonds ved universitetene. Annonseres i universitetenes informasjonsblader/bulletiner.	

NAVFs sekretariat for kvinneforskning
Munthesgt. 29, Oslo 2
tlf. (02)56 52 90

SEMINAR OM LØNNET OG ULØNNET OMSORG

18. - 20. JUNI 1979

NAVFs sekretariat for kvinneforskning inviterer til forskerseminar om omsorgsbegrepet. Formålet med seminaret er å søke og avklare det begrepsmessige innhold i og kjennetegn ved omsorg - lønnet og ulønnet. En betingelse for å delta på seminaret er aktivt arbeid innenfor feltet.

Vi ber interesserte ta kontakt med sekretariatet innen 20. april.

Navn

Institusjon

Adresse

Jeg vil gjerne delta på seminaret om lønnet og ulønnet omsorg ☐

Forskningsprosjekt for tiden. (Kort beskrivelse)

.....

.....

.....

.....

FINNES DET EN KVINNELIG FORFATTER/JOURNALIST

Vi har fått oversendt følgende brev fra Utenriksdepartementet og formidler herved henvendelsen fra Anne Ibsen D'Arcy i San Diego, USA, videre til Nytt om kvinneforsknings lesere:

"I am interested in corresponding with a female writer or journalist in Norway. I am a female journalist and behavioral science writer, 37, married, also a graduate student, who is writing an article on Scandinavian women writers and the type of markets and subjects they write about. Also, I wish to contact creative writing or journalism teachers-writers who might wish to correspond with me in English.

If there be anyone who wishes to correspond with a "pen friend" to discuss writing and journalism, please have them write to me. I have authored 16 published booklets and many magazine articles.

Thank you very much for your kind interest.

*Best regards,
Anne Ibsen D'Arcy, M.A.
science writer freelance
4174 Hamilton Str.
San Diego, CA 92104, USA"*

MASSEKORSBAND

HITIL UTKOMMET

Arbeidsnotat nr. 1/77: Samfunnsforskning om kvinner. Rapport fra en konferanse. Ved Nina Gornitzka og Edle Ravndal. "utsolgt"

Arbeidsnotat nr. 2/77: NAVFs Center for Research on Women. By Helga Hernes. "utsolgt"

Arbeidsnotat nr. 3/77: Data om kvinner. Ved Kirsten Voje. "utsolgt"

Arbeidsnotat nr. 4/77: Kjønnssroller og utdanning. Rapport fra et symposium. Ved Nina Gornitzka. Familiepolitikk. Rapport fra en konferanse. Ved Hildur Ve.

Arbeidsnotat nr. 5/77: Kvinners omsorgsarbeid i den ulønnete produksjon. Ved Kari Wærness. "utsolgt"

Arbeidsnotat nr. 6/78: Fellesskap, samhold, distanse og konflikt mellom kvinner. Et veiledningsprosjekt. Ved Harriet Holter. Arbeidsnotat nr. 1/78 fra veiledningsprosjektet.

Arbeidsnotat nr. 7/78: Kvinners plass i Levekårsundersøkelsen. Ved Ingeborg Astrid Kleppe.

Arbeidsnotat nr. 1/79: Kvinners levekår. En seminarrapport.

Arbeidsnotat nr. 2/79: Heimearbeidere i streik. Ved Merete Lie. Kvinner, interesseforvaltning og lokalsamfunn. Kvinner og menn i arbeidskonflikt. Ved Siri Gerrard. Arbeidsnotat nr. 1/79 fra veiledningsprosjektet.

*Kan bestilles fra: NAVFs sekretariat for kvinneforskning
Munthesgt. 29, Oslo 2
Tlf.: (02) 58 52 90*